

Evaluatierapport Project De Afstudeerzaak

EVALUATIERAPPORT PROJECT DE AFSTUDEERZAAK

*Onderzoek naar begeleiding van langer studerende studenten
door re-integrerende medewerkers*

Colofon

Auteur	Cora Veenman-Verhoeff
	Met medewerking van Ellen Klatter
Vormgeving/lay-out	Kenniscentrum Talentontwikkeling

In opdracht van Project De Afstudeerzaak, onder leiding van Astrid Smit-Hoogendam,
HRBS, Hogeschool Rotterdam

November, 2021

Voorwoord

Op het moment van schrijven ben ik 17 jaar werkzaam als directeur in het hoger beroepsonderwijs. Gedurende deze periode heb ik mij voor een groot gedeelte van mijn tijd bezig gehouden met het vraagstuk studiesucces, tegenwoordig studentsucces. Ik ben tot het inzicht gekomen dat het probleem niet zozeer de uitval van sommige studenten is. Niet elke student blijkt geschikt voor de opleiding van zijn keuze en het onderwijs heeft immers ook een selectieve functie. Het echte probleem is dat studenten te weinig studie-uren maken, te lang over de studie doen en hun studie soms niet afronden. Veel studenten beschikken over een goede motivatie, voldoende intelligentie en een passende vooropleiding, maar missen blijkbaar de zelfdiscipline die in het hoger onderwijs nodig is om zelfstandig voldoende uren in de studie te investeren en hiermee de opleiding in een redelijk tijdsbestek tot een goed einde te kunnen brengen. Tegelijkertijd is het hoger onderwijs niet altijd in staat om studieprogramma's dusdanig samen te stellen en de student de begeleiding aan te bieden die hen in staat stelt deze studiehouding aan te nemen. Daardoor is studievertraging in het hoger onderwijs staande praktijk. Een groot gedeelte van de studenten slaagt er niet in om binnen vier jaar in het hoger beroepsonderwijs de bacheloropleiding af te ronden.

De Afstudeerzaak is een interventie om vat te krijgen op deze groep langstudeerders. Een goede zaak om de maatschappelijke verantwoordelijkheid die je hebt als hoger onderwijs op te pakken en de studenten uiteindelijk succesvol te laten afstuderen. Echter, alleen op het succesvol afstuderen zou de focus niet moeten liggen. We moeten er nog beter in slagen om studenten te prikkelen om veel tijd in de studie te willen investeren. Volgens mij kan dat alleen als opleidingen een integrale aanpak hanteren en interventies doorvoeren op de volgende gebieden; de opbouw van het onderwijsprogramma, de toetsing en de examenregeling, de pedagogische aanpak van studenten, de didactiek en een aantal organisatorische maatregelen. Denk hierbij onder andere aan het vermijden van concurrentie tussen programmaonderdelen, het beperken en naar achter verschuiven van herkansingen en het organiseren van het curriculum in een beperkt aantal grotere studieonderdelen. Verwacht daarnaast dat studenten zich uitgedaagd voelen door een hoge studienorm (BSA 60 EC of geen BSA, maar de propedeuse afronden binnen 1 jaar met vormen van compensatie). Als deze maatregelen worden genomen binnen een begripvolle pedagogische context waarin studenten worden gecoacht, dan kan aandacht en dwang elkaar versterken.

Ik pleit dus in sterke mate voor preventie van studievertraging zodat De Afstudeerzaak eigenlijk overbodig wordt. Als opleidingen deze handschoen oppakken dan werken ze vanzelf aan een verhoging van de kwaliteit van hun onderwijs en hun begeleiding. Mijn

sterke overtuiging is dat de uitkomst hiervan is dat het studie- en studentsucces vergroot wordt. Dat verdient uiteindelijk iedere student in het hoger beroepsonderwijs.

Fred Feuerstake
Directeur HRBS, Hogeschool Rotterdam

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Managementsamenvatting	7
Hoofdstuk 1 Inleiding	10
1.1 Het project De Afstudeerzaak	11
1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen	12
Hoofdstuk 2 Methode	14
2.1 Onderzoeksopzet	14
2.2 Methode kwantitatief onderzoek	14
2.3 Methode kwalitatief onderzoek	15
Hoofdstuk 3 Resultaten	18
3.1 Resultaten van de kwantitatieve analyse	18
3.2 Resultaten van de interviews met begeleiders	23
3.3 Resultaten uit de interviews met studenten	37
Hoofdstuk 4. Conclusie en aanbevelingen	43
Nawoord	54
Literatuur	55
Bijlage I Interviewvragen	56
Bijlage II Ervaringen en adviezen van studenten	58
Bijlage III Overzicht studierendement bacheloropleidingen HR	65

Managementsamenvatting

Inleiding

De aanleiding van het project De Afstudeerzaak is dat een aanzienlijk aantal studenten van opleidingen van instituten HRBS, RBS, EAS en IGO moeite hebben met afstuderen en geen contact meer hebben met hun opleiding. Het doel van het project is het ontwikkelen van een begeleidingsaanpak gericht op het vergroten van welzijn van de student zodat afstuderen haalbaar wordt. De Afstudeerzaak is gestart in 2018 met een projectleiding die bestaat uit drie vaste begeleiders. De begeleiding van studenten wordt uitgevoerd door re-integrerende medewerkers die vanuit een niet-beoordelende rol gesprekken voeren met de student. De inzet van re-integrerende medewerkers is gebaseerd op het idee dat zij ervaringsdeskundigheid hebben opgedaan tijdens hun eigen herstelproces, en deze kunnen inzetten bij de begeleiding van studenten.

Voor dit project is in 2019 een Comeniusbeurs Senior Fellow toegekend, gesubsidieerd door NRO, met een looptijd van twee jaar.

De beoogde resultaten van het project zijn:

- Een handboek waarin onder andere visie, interventies en rollen van begeleiders worden beschreven
- Begeleiden van minimaal vijftig langer studerende studenten
- Monitoronderzoek t.b.v. cijfermatig inzicht in resultaten evaluatieonderzoek naar werking van aanpak en interventies

In de voorliggende evaluatie van het project De Afstudeerzaak staan twee onderzoeksvragen centraal:

1. Hoeveel studenten die in 2020 werden begeleid door begeleiders van De Afstudeerzaak zijn actief met hun studie bezig?
2. Op welke manier werden studenten door de begeleiders van De Afstudeerzaak gestimuleerd in het actief (blijven) deelnemen aan hun afstudeerprogramma en wat zijn de ervaringen van begeleiders en studenten daarbij?

Methode

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag is een kwantitatieve analyse gedaan van de aangeleverde monitorgegevens van contacten van begeleiders met studenten in 2020. Voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag zijn semi-gestructureerde interviews gehouden met de drie vaste en vijf re-integrerende begeleiders. Tevens zijn er acht studenten geïnterviewd. Deze kleine maar representatieve groep is benaderd op basis van een steekproef, genomen uit de studentenpopulatie die is begeleid door de vijf re-integrerende begeleiders. Er zijn aparte interviewleiden opgesteld voor interviews met begeleiders en interviews met studenten. De antwoorden

zijn per onderzoeksgroep en per vraag samengevat en gecategoriseerd in een analyseschema.

Resultaten en conclusie

In 2020 waren er 213 door De Afstudeerzaak te benaderen studenten. Daarvan zijn er 165 benaderd vanwege een tekort aan begeleidingscapaciteit. Van deze groep gaven 94 studenten aan begeleid te willen worden door De Afstudeerzaak. De Afstudeerzaak heeft niet geregistreerd of de studenten met hun studie aan de slag zijn gegaan doordat ze begeleidingsgesprekken met begeleiders van De Afstudeerzaak hebben gevoerd. Uit de resultaten is dus geen oorzakelijk verband af te leiden tussen de begeleiding van de Afstudeerzaak en het weer actief studeren. Eén van de beoogde resultaten van De Afstudeerzaak was het begeleiden van minimaal vijftig studenten. Dit resultaat is ruimschoots behaald. De monitoring van het project is vanaf 2020 goed van de grond gekomen. Over de periode voor 2020 zijn geen adequate gegevens verzameld. Het beoogde projectresultaat ten aanzien van monitoring is daarmee deels behaald. Uit de interviews blijkt dat de ervaringen van de begeleiders en studenten wat betreft de problematiek van studenten en de aanpak van de begeleidingsgesprekken overeenkomen. De activiteiten van de begeleiders waren gericht op het bieden van steun en structuur. Steun werd geboden door het tonen van oprechte interesse, een coachende benadering, het geven van advies, feedback en complimenten. Het geven van structuur werd geboden door het bespreken van doelen en een planning, het maken van afspraken en zich daaraan houden. De studenten voelden zich geholpen door de begeleiding. De geboden steun en structuur zorgde voor motivatie en (zelf)vertrouwen bij het aanpakken van de studie.

Voor het weer oppakken van de studie was wel doorzettingsvermogen nodig bij studenten, voor het studeren, maar ook omdat de medewerking van docenten van hun opleiding niet altijd soepel verliep en informatie over hun studieprogramma niet altijd duidelijk was. Het delen van eigen uitval-ervaringen van de begeleider met de student lijkt geen grote toegevoegde waarde te hebben voor de kwaliteit van de begeleiding. De re-integrerende begeleiders die geen werkervaring hadden in het voeren van gesprekken met studenten voelden zich in eerste instantie onzeker bij het uitvoeren van dit type werk. In de loop van het project is er door de projectleiding een vorm van intervisie opgezet voor alle re-integrerende begeleiders, hetgeen door hen positief werd gewaardeerd. Het samenstellen van een handboek als beoogd projectresultaat is deels gerealiseerd. De gehanteerde visie is nog niet eenduidig voor alle betrokkenen. Taken, rollen en procedures zijn in de loop van het project wel steeds meer vastgelegd maar de theoretische onderbouwing van de gehanteerde aanpak ontbreekt nog.

Aandacht voor persoonlijk welzijn, en tijd voor goede begeleiding worden zowel door begeleiders als studenten gezien als de belangrijkste succesfactoren van De

Afstudeerzaak. Beide groepen worden bij De Afstudeerzaak gesteund in het weer op gang komen in het werk- en studieproces.

Begeleiders en studenten zien als grootste belemmering dat het aantal re-integrerende begeleiders niet constant is en de continuïteit van de begeleiding van studenten daardoor niet gegarandeerd kan worden. Het gebrek aan begeleiders wordt opgelost door het aanstellen van oud-docenten van Hogeschool Rotterdam die studenten op vrijwillige basis begeleiden. Een andere belemmering is de niet altijd soepel verlopende samenwerking van begeleiders met de docenten van de opleiding van de student.

Aanbevelingen voor De Afstudeerzaak

- **Sterk punt:** Continueer de begeleidingsaanpak waarbij wordt ingezet op het bieden van steun en structuur.
- **Aandachtspunt:** Maak het handboek compleet en zorg dat de aanpak wordt onderbouwd met theorie vanuit psychologie, pedagogiek en onderwijskunde.
- **Kans:** Deel de ervaring met het bieden van steun en structuur aan studenten actief onder collega-begeleiders en management van opleidingen.
- **Bedreiging:** Zorg in verband met de continuïteit en kwaliteit van de begeleiding voor voldoende begeleiders in dienst van Hogeschool Rotterdam.

Aanbevelingen voor opleidingen

Dit onderzoeksverslag is primair gericht op het evalueren van het project De Afstudeerzaak. De Afstudeerzaak voert taken uit ter aanvulling van werkzaamheden die feitelijk tot de reguliere kernopdracht van een opleiding behoren: studenten die zijn toegelaten tot de opleiding begeleiden tot diplomering. Tijdens de interviews vertelden de studenten ongevraagd over hun persoonlijke situatie en ervaringen met betrekking tot hun studie en hun opleiding. Aan studenten is gevraagd welke adviezen zij hebben voor hun opleiding wat betreft het begeleiden van langer studerende studenten. Dit heeft geresulteerd in de volgende aanbevelingen voor opleidingen:

- **Monitoring, steun en structuur bij studievertraging:** Zet sterker in op monitoring en het aanhoudend bieden van steun en structuur aan langer studerende studenten tot aan diplomering.
- **Preventie van studievertraging:** Onderzoek in hoeverre studieachterstand van studenten veroorzaakt wordt door gebrek aan kwaliteit van de opleiding: de kwaliteit van de organisatie, de opbouw van het curriculum en/of het pedagogisch-didactisch repertoire van docenten van de opleiding. Zet sterk in op preventie van studievertraging door het nemen van samenhangende maatregelen die aansluiten op de uitkomsten hiervan en studie- en studentsucces bevorderen.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In 2018 is (destijds) het Instituut voor Financieel Management (IFM) van Hogeschool Rotterdam (HR) gestart met het project De Afstudeerzaak. Inmiddels is De Afstudeerzaak een HR-breed project geworden waarbij de meeste aandacht ligt bij de opleidingen van HR Business School (HRBS). De ambitie is om door middel van een inclusieve aanpak het studentenwelzijn te vergroten en daarmee de kans op afstuderen te bevorderen. Het gaat daarbij om de begeleiding van studenten die in de afstudeerfase zijn vertraagd, vaak al een geruime tijd nauwelijks studievoortgang boeken en extra begeleiding nodig hebben. Begeleiders die een *niet-beoordelende rol* hebben ten opzichte van de studenten, trachten in contact te komen met vertraagde studenten en hen te coachen in de richting van het weer contact zoeken en in verbinding komen met hun opleiding. Het team van begeleiders bestaat voor een belangrijk deel uit re-integrerende medewerkers. Dit onderzoek richt zich op een afgebakend deel van het project De Afstudeerzaak: het contact en de begeleidingsgesprekken tussen de re-integrerende medewerker en de student.

Het evaluatieonderzoek is uitgevoerd door Kenniscentrum Talentontwikkeling in opdracht van en in samenwerking met HR Business School (HRBS), vertegenwoordigd door Astrid Smit-Hoogendam. Er zijn opleidingen van de instituten HRBS, RBS, EAS en IGO betrokken (geweest) bij De Afstudeerzaak: Accountancy, Business IT & Management, Finance & Control, HRM, TMA, BML en Bouwkunde. Voor het project De Afstudeerzaak is een Comeniusbeurs Senior Fellow toegekend (gesubsidieerd door NRO). De aanleiding voor het project is dat een aanzienlijke groep studenten bij de opleidingen Accountancy en Finance & Control problemen heeft met afstuderen. Bij deze opleidingen staat een grote groep studenten ingeschreven die in de afstudeerfase vertraging hebben opgelopen en geen contact meer hebben met docenten van hun opleiding. Op 1 oktober 2018 waren er 174 studenten van deze opleidingen die langer dan zes jaar bezig waren met hun studie en 210 of meer studiepunten hadden behaald. Deze studenten waren dus in de laatste fase van hun studie.

Bij de begeleiding van studenten met studievertraging wordt er doorgaans uitgegaan van wat er niet goed gaat of is gegaan. De begeleiders hebben in de regel ook een beoordelende rol. Redenen van vertraging kunnen zijn: moeite met solliciteren naar een praktijkopdracht voor het afstudeeronderzoek, studieprogrammering, onzekerheid, stress en persoonlijke problemen (Profielen Hogeschool Rotterdam, in Smit- Hoogendam, 2019). Deze factoren hebben een negatieve invloed op het welzijn van de studenten, waardoor de studievoortgang kan worden belemmerd.

1.1 Het project De Afstudeerzaak

Het project De Afstudeerzaak is gericht op het ontwikkelen van een begeleidingsaanpak volgens de inzichten van de positieve psychologie waarbij er wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de studenten. De aandacht is daarbij gericht op het verkrijgen van overzicht op het afstudeerproces, het vergroten van plannings- en presentatievaardigheden van de student en het zichzelf profileren als *young professional*. Volgens Smit-Hoogendam (2019) sluit deze aanpak aan bij het Job Demands-Resources model van Schaufeli en Taris.

Niet alleen deze begeleidingsaanpak maar ook het feit dat re-integrerende medewerkers de studenten begeleiden wordt gezien als een factor die kan bijdragen aan het gestelde doel. Medewerkers die zijn vastgelopen en daardoor langdurig zijn uitgevallen door bijvoorbeeld *burn-out*, gezondheidsklachten of een arbeidsconflict krijgen bij De Afstudeerzaak de mogelijkheid om te re-integreren. Zij begeleiden studenten die het moeilijk hebben bij het weer oppakken van hun studie. Deze medewerkers kunnen hun ervaringsdeskundigheid van het herstelproces en het omgaan met moeilijkheden, inzetten bij de begeleiding van de studenten. De activiteiten van de begeleiders zijn erop gericht om de student weer in beweging te krijgen. Alle acties zijn dus procesgericht waarbij zelfredzaamheid en zelfsturing belangrijke uitgangspunten zijn. De begeleiders hebben hierbij geen beoordelende taak.

“Het uiteindelijke doel is het vergroten van het welzijn van de student waardoor afstuderen haalbaar wordt” (Smit-Hoogendam, 2019, p. 2).

De beoogde opbrengst van het project De Afstudeerzaak is drieledig:

- 1. Een handboek met daarin uitgewerkt een concreet pakket aan didactische interventies en de rollen van de docenten (begeleiders). Het handboek biedt een visie van waaruit gewerkt wordt, organisatorische randvoorwaarden, invulling van de rollen, fasen van begeleiding, materialen en werkwijzen waarmee begeleiders aan de slag kunnen.*
- 2. In de projectperiode worden minimaal vijftig langer studerende studenten volgens de aanpak met de re-integrerende collega's begeleid.*
- 3. Er wordt een monitoronderzoek gedaan waaruit een periodiek, cijfermatig inzicht en beeld komt over de resultaten. Tevens wordt er onderzoek gedaan naar de werking van de aanpak en de interventies (Smit-Hoogendam, 2019).*

Het begeleidingsteam wordt gevormd door een drietal vaste teamleden en een aantal re-integrerende medewerkers, dit zijn niet altijd docenten. De groep re-integrerende medewerkers is een flexibele groep en wisselt in aantal en samenstelling gedurende de projectperiode. De inzet van de re-integrerende medewerkers is tijdelijk. Niet alle re-integrerende medewerkers gaan studenten begeleiden. Dit gebeurt in overleg en hangt af

van wat de re-integrerende medewerker aankan. Op het moment dat de re-integreerder weer voldoende hersteld is, zal deze persoon terugkeren naar de eigen afdeling of een werkring buiten de organisatie. De vaste teamleden hebben in een aantal werksessies een visie, doelen en werkwijze geformuleerd. Daarna is de uitvoering van de begeleiding gestart. Het begeleidingsteam heeft de beschikking over een aparte ruimte in het gebouw waar HRBS is gehuisvest. Er zijn tevens aparte ruimten waar gesprekken kunnen worden gevoerd met studenten en waar studenten in een rustige omgeving en individueel kunnen studeren.

Sinds maart 2020 is De Afstudeerzaak nagenoeg volledig online. Dit betekent dat studenten én re-integrerende begeleiders én het vaste team elkaar via online kanalen ontmoeten en dat de begeleiding online plaatsvindt.

1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen

Onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is het doen van aanbevelingen in het kader van de evaluatie van het project De Afstudeerzaak door het bieden van inzicht in:

- Hoeveel studenten door De Afstudeerzaak zijn begeleid bij hun afstudeerprogramma
- De manier waarop de begeleiding is uitgevoerd
- Welke elementen van de begeleiding bijdragen aan het weer contact zoeken van studenten met de docentbegeleiders van hun opleiding
- De voorwaarden voor een succesvolle uitvoering van de begeleiding

De focus van voorliggend evaluatieonderzoek is gericht op de begeleiding van langstuderende studenten. De coaching van de re-integrerende medewerkers in hun re-integratietraject is onderwerp van ander onderzoek.

Onderzoeksvragen

Twee hoofdvragen zijn geformuleerd; een kwantitatieve en een kwalitatieve, elk met een aantal deelvragen:

Vraagstelling 1: Hoeveel studenten die in 2020 werden begeleid door begeleiders van De Afstudeerzaak zijn actief met hun studie bezig?

Deelvragen:

- a) Hoeveel studenten zijn benaderd door De Afstudeerzaak? En wat was hun reactie?
- b) Wat kenmerkt de studenten die zijn begeleid door De Afstudeerzaak en actief met hun studie bezig zijn wat betreft opleiding, leeftijd, startjaar, geslacht en hoogste vooropleiding?

Vraagstelling 2: Op welke manier werden studenten door de begeleiders van De Afstudeerzaak gestimuleerd in het actief (blijven) deelnemen aan hun afstudeerprogramma en wat zijn de ervaringen van begeleiders en studenten daarbij?

Deelvragen:

- a) Welke werkzaamheden voeren de begeleiders uit en waarom deze?
- b) Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan hun afstudeerprogramma?
- c) Wat zien de begeleiders als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?
- d) Wat zien studenten als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?

In het volgende hoofdstuk wordt de bij de onderzoeksvragen gekozen onderzoeksmethode beschreven en toegelicht.

Hoofdstuk 2 Methode

2.1 Onderzoeksopzet

Omdat het doel van het onderzoek is gericht op het nader verkennen van de omvang en de inhoud van de begeleidingsactiviteiten bij De Afstudeerzaak, is het onderzoek explorerend en beschrijvend van karakter. De aard van de onderzoeksvragen is zowel kwantitatief als kwalitatief, daarom is zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve onderzoeksmethode ingezet. Allereerst is de omvang van de onderzoeksgroepen in kaart gebracht en zijn kwantitatieve kenmerken beschreven. Aan de hand van deze gegevens was het mogelijk een representatieve groep deelnemers te selecteren voor het kwalitatieve onderzoek.

2.2 Methode kwantitatief onderzoek

Respondenten

Studenten: deze groep bestaat uit de studenten die in 2020 zijn benaderd en/of begeleid door begeleiders van het project De Afstudeerzaak.

Instrument

Er is een administratieve search uitgevoerd om de volgende gegevens te achterhalen:

- Het aantal studenten dat per begeleider is begeleid (vaste begeleiders en re-integrerende begeleiders)
- Inventarisatie van kenmerken van de begeleide studenten: opleiding van inschrijving (vt/dt), leeftijd, geslacht, startjaar en hoogst behaalde vooropleiding

Procedure

De projectleiding van De Afstudeerzaak heeft een databestand aangeleverd op basis waarvan de voor het onderzoek relevante data konden worden gegenereerd. Het betreft een bestand met door De Afstudeerzaak te benaderen studenten in 2020 (aangeleverd februari 2021).

Analyse

Het databestand met de gevraagde gegevens van studenten is geschikt gemaakt voor frequentieanalyse. Er zijn frequentietabellen gemaakt van het totaal aantal benaderde studenten en de reacties daarop, en van het aantal begeleide studenten per begeleider. Tevens zijn frequentietabellen gemaakt van de kenmerken van de begeleide studenten: opleiding van inschrijving (voltijd/deeltijd), leeftijd, geslacht, startjaar en hoogst behaalde vooropleiding.

2.3 Methode kwalitatief onderzoek

Respondenten

Begeleiders

Acht begeleiders hebben deelgenomen aan het onderzoek: de drie vaste begeleiders en vijf re-integrerende begeleiders. Er zijn vijf re-integrerende begeleiders benaderd voor deelname op basis van een door de projectleiding van De Afstudeerzaak aangeleverd overzicht van re-integrerende begeleiders die in de periode januari tot oktober 2020 werkzaam zijn geweest bij De Afstudeerzaak. De re-integrerende begeleiders hebben allen deelgenomen aan het onderzoek en hebben allen gedurende minimaal vijf maanden meerdere studenten begeleid in 2020.

Studenten

Re-integrerende begeleiders kunnen tijdens de gesprekken met de studenten ook hun ervaringsdeskundigheid inzetten (ervaringsdeskundigheid met betrekking tot uitval in hun werksituatie). Omdat de vooronderstelling is dat dit mogelijk bijdraagt aan het activeren van studenten, zijn in de interviewleidraad voor studenten ook vragen opgenomen over de meerwaarde van de inzet van de ervaringsdeskundigheid van de re-integrerende begeleider. Om de veronderstelde synchroniciteit tussen uitvalervaringen van begeleiders en studenten in kaart te kunnen brengen, is ervoor gekozen studenten te selecteren die zijn begeleid door de vijf geselecteerde re-integrerende begeleiders. Op deze wijze kan worden vergeleken wat studenten vertellen over de inzet van ervaringsdeskundigheid en wat de begeleiders daarover zeggen.

Kenmerken steekproef studenten

Uit de analyse van het databestand van studenten bleek dat van de 94 studenten die actief aan hun studie deelnamen er 46 zijn begeleid door de 5 re-integrerende medewerkers. Uit deze groep van 46 studenten is een representatieve groep van 12 studenten geselecteerd, in termen van geslacht, hoogste vooropleiding, type opleiding, startjaar en leeftijd. Daarbij is rekening gehouden met het totaal aantal studenten dat is begeleid door de re-integrerende begeleiders. Het aantal studenten dat door hen is begeleid varieerde van 2 tot 28. De steekproef is zo uitgevoerd dat de verhoudingen tussen variabelen in de geselecteerde groep studenten vergelijkbaar is met de verhouding tussen deze variabelen in de totale groep van 46 studenten.

Respons

Vanwege de lage respons op de uitnodiging voor deelname is de steekproef tweemaal uitgebreid. In totaal zijn 28 studenten benaderd voor deelname en hebben er 8 studenten deelgenomen aan het onderzoek. Omdat uit de gesprekken

met studenten keer op keer vrij consistente resultaten naar voren kwamen is besloten de steekproef niet nogmaals uit te breiden. Meer interviews houden zou naar verwachting geen nieuwe inzichten opleveren. Zie tabel 1 voor kenmerken van de deelnemende studenten.

De 8 geïnterviewde studenten maken deel uit van een groep van 42 studenten die zijn begeleid door drie re-integrerende begeleiders. Van de twee andere re-integrerende begeleiders, die samen vier studenten hebben begeleid, hebben geen studenten deelgenomen aan het onderzoek.

Tabel 1. Kenmerken deelnemende studenten

Jaar van eerste inschrijving	Opleiding	Leeftijd	Geslacht	Hoogste vooropleiding
2007	BE-VT	33	M	mbo
2010	BE	31	V	havo
2010	P&A	34	V	mbo
2012	HRM	27	M	havo
2012	BE-VT	27	V	havo
2013	HRM	28	M	vwo
2014	HRM	24	V	havo
2014	BE-VT	27	M	mbo

(volgorde op basis van studentnummers laag- hoog)

Instrumenten

Er zijn semigestructureerde interviews gehouden, vanwege de mogelijkheid om vaste gespreksonderwerpen aan te houden. Het biedt tevens de mogelijkheid tot doorvragen op specifieke onderwerpen, gericht op het verzamelen van rijke data over betekenissen, perspectieven en ervaringen van de deelnemers. Er zijn aparte interviewleidraden opgesteld voor de interviews met de begeleiders en interviews met de studenten. De interviewvragen zijn afgeleid van de deelvragen van het onderzoek. Vragen aan de begeleiders betreffen: a) de aard van werkzaamheden, b) hun idee over visie en doel van De Afstudeerzaak, c) hun aanpak van en ervaringen met begeleidingsgesprekken, d) de inzet van ervaringsdeskundigheid, e) hun bekwaamheid en f) wat zij zagen als succes en belemmerende factoren. Aan de studenten werden vragen gesteld over a) de wijze waarop zij in contact zijn gekomen met De Afstudeerzaak, b) wat zij weten over het doel van De Afstudeerzaak, c) hoe de begeleiding werd aangepakt, d) hoe zij de begeleiding

hebben ervaren, en e) wat zij zagen als succes en belemmerende factoren. Zie voor de interviewvragen bijlage I.

Met één vaste begeleider is een proefinterview afgenomen en geëvalueerd. Naar aanleiding daarvan bleek het niet nodig aanpassingen aan te brengen in de interviewleidraad.

Procedure

De begeleiders en studenten ontvingen een e-mail met beknopte informatie over het onderzoek en werden uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. Indien er een positieve reactie volgde, werd een afspraak gemaakt voor het interview via Teams en ontvingen zij een introductiebrief per e-mail. Daarin werd onder andere informatie gegeven over de doelstelling, de werkwijze en interviewvragen, zodat de deelnemer zich kon voorbereiden op het interview. De interviews werden afgenomen via Teams en duurden ongeveer 30 minuten. Met toestemming van de deelnemer werd een geluidsopname gemaakt van het interview, met toezegging van vertrouwelijkheid en anonimiteit ten aanzien van de opnames.

Analyse

De geluidsopnamen zijn woordelijk getranscribeerd, waarna de gespreksverslagen zijn geanalyseerd. In de analyse is gezocht naar antwoorden op de deelvragen van het onderzoek. De eerste stap in het analyseproces bestond uit het clusteren van interviewfragmenten die betrekking hebben op dezelfde vragen. De antwoorden zijn vervolgens gecategoriseerd naar inhoud waarbij voortdurend is nagegaan of de interpretaties en keuzes passen bij de oorspronkelijke data in het interviewverslag. In dit proces is de structuur van het interview aangehouden. Dat wil zeggen dat per interviewvraag de uitkomsten zijn geïnventariseerd en geïnterpreteerd om tot een antwoord op de deelvragen en uiteindelijk de hoofdvraag van het kwalitatieve onderzoek te komen.

Hoofdstuk 3

Resultaten

3.1 Resultaten van de kwantitatieve analyse

Hoeveel studenten zijn benaderd door De Afstudeerzaak? En wat was hun reactie?

Het in 2020 door de Afstudeerzaak te benaderen aantal studenten is 213. Deze studenten (N=213) zijn gecategoriseerd naar 8 groepen. Er zijn studenten benaderd die zijn begeleid door De Afstudeerzaak en actief studeren, een deel van hen heeft ook het diploma behaald (N=94). Sommige studenten wilden graag een eerste gesprek (N=19). Er zijn ook studenten benaderd die geen begeleiding wilden om verschillende redenen: de student werd begeleid door zijn opleiding en had geen behoefte aan extra begeleiding door De Afstudeerzaak (N=13), de student had zijn diploma behaald (N=18) of wilde zich uitschrijven (N=1). Er is ook een groep studenten die is benaderd maar geen reactie heeft gegeven (N=20) en een groep die niet is benaderd (N=48). Zie Tabel 2.

Tabel 2. Benaderde en niet benaderde studenten

Categorie	Aantal (N)	%
BactiefD	22	10,33
Bactief	72	33,80
Bgesprek	19	8,92
Bbegopl	13	6,10
Bdiploma	18	8,45
Bgeen	20	9,39
Buit	1	0,47
NB	48	22,54
Totaal	213	100%

Tabel 2.1. Legenda Tabel 2

Afgekort	Omschrijving categorie
BactiefD	Benaderd: begeleiding, student studeert actief en diploma behaald
Bactief	Benaderd: begeleiding, student studeert actief
Bgesprek	Benaderd: wil wel gesprek, (nog) niet actief aan het studeren
Bbegopl	Benaderd: student wordt begeleid door opleiding
Bdiploma	Benaderd: geen begeleiding nodig, diploma behaald
Bgeen	Benaderd: geen reactie
Buit	Benaderd: student schrijft uit
NB	Niet benaderd

Wat kenmerkt de studenten die zijn begeleid door De Afstudeerzaak en actief met hun studie bezig zijn wat betreft opleiding, leeftijd, startjaar, geslacht en hoogste vooropleiding?

De groep van 94 studenten die in 2020 is begeleid door De Afstudeerzaak is geanalyseerd op de variabelen: type opleiding, leeftijd, startjaar, geslacht en vooropleiding.

In Tabel 3 is de verdeling van studenten naar opleiding beschreven. Van de studenten die bij De Afstudeerzaak zijn ingeschreven, studeren de meeste bij de opleidingen Bedrijfseconomie VT en de opleiding HRM, gevolgd door Bedrijfseconomie DT en de opleiding P&A.

Tabel 3. Opleiding van begeleide studenten

Naam opleiding	Opleiding VT =voltijd DT= deeltijd	Aantal	%
Accountancy	AC-VT	2	2,13
Bedrijfseconomie (is nu F&C)	BE	2	2,13
	BE-DT	9	9,57
	BE-VT	30	31,91
Business IT Management	BIM	1	1,06
Finance & Control	F&C	1	1,06
Financieel Recht en Economie	FRE	1	1,06
Human Resource Management	HRM	38	40,43
Personeel en Arbeid (is nu HRM)	P&A	8	8,51
Trade Marketing Asia	TMA	2	2,13
		94	100

Uit Tabel 4 blijkt dat het overgrote deel (N=78) tussen 25 tot 34 jaar is, een klein deel is jonger dan 25. De oudste studenten zijn tussen de 35 en 50 jaar.

Tabel 4. Leeftijd van begeleide studenten

Leeftijd	Aantal	%
<25	8	8,51
25-29	55	58,51
30-34	23	24,47
35-39	2	2,13
40-44	3	3,19
45-50	3	3,19
	94	100,00%

Het startjaar van de meeste studenten (N=79) is 2010 en 2012 tot en met 2015. Een kleiner deel (N=11) is in eerdere jaren met de opleiding begonnen. Zie Tabel 5.

Tabel 5. Startjaar van begeleide studenten

Startjaar	Aantal	%
1997	1	1,06
2004	1	1,06
2006	2	2,13
2007	1	1,06
2008	3	3,19
2009	3	3,19
2010	18	19,15
2011	4	4,26
2012	12	12,77
2013	20	21,28
2014	17	18,09
2015	12	12,77
	94	100

De man-vrouw verhouding in de groep begeleide studenten was nagenoeg gelijk, 48 mannen en 46 vrouwen. Zie tabel 6.

Tabel 6. Geslacht van begeleide studenten

Geslacht	Aantal	%
Man	48	51,06
Vrouw	46	48,94
	94	100

De meeste studenten hebben havo als hoogste vooropleiding (39), gevolgd door mbo (35). Een kleine groep heeft vwo als vooropleiding of heeft een buitenlands diploma. Zie tabel 7.

Tabel 7. Hoogste vooropleiding van begeleide studenten

Diploma	Aantal	%
havo	39	41,49
mbo	35	37,23
vwo	13	13,83
hbo	1	1,06
Buitenlands diploma	6	6,38
	94	100

3.2 Resultaten van de interviews met begeleiders

Welke werkzaamheden voeren de begeleiders uit en waarom deze?

3.2.1 Taken en activiteiten van de begeleiders van De Afstudeerzaak

Vaste begeleiders

De dagelijkse leiding van De Afstudeerzaak ligt in handen van de coördinator en twee andere vaste begeleiders. Zij richten zich zowel op de begeleiding van langer studerende studenten als de begeleiding van re-integrerende medewerkers¹.

De coördinator vertelde dat hij en de projectleider van De Afstudeerzaak contact leggen met opleidingen en opdrachten werven voor het benaderen en begeleiden van langer studerende studenten. Van elke deelnemende opleiding ontvangt de coördinator een lijst met gegevens van studenten. Tevens worden er afspraken gemaakt met de opleiding over de werkzaamheden van De Afstudeerzaak en de communicatie met de opleiding over het contact en de voortgang van de studenten. De coördinator noemde dat het steeds gaat om studenten die langer dan vijf jaar studeren, om uiteenlopende redenen zijn vastgelopen in hun studie en meestal geen contact meer hebben met hun opleiding. De aanname is dat de opleidingen geen tijd hebben om contact te zoeken met deze studenten.

Daarnaast heeft de coördinator overleg met de manager personeelszaken over medewerkers van HR die zijn uitgevallen en zich hebben aangemeld om bij De Afstudeerzaak te re-integreren. Omdat de toestroom van re-integrerende medewerkers niet constant is richt de coördinator zich ook op het werven van oud-docenten die bereid zijn om op vrijwillige basis studenten te begeleiden. Ook is de coördinator betrokken bij het doorverwijzen van studenten met complexe problematiek. De coördinator benadert zelf geen studenten. De andere vaste begeleiders doen dat wel. Zij proberen het eerste contact te leggen met studenten en houden de administratie van De Afstudeerzaak bij. Alle vaste begeleiders zijn beschikbaar als dagelijks aanspreekpunt voor de re-integrerende medewerkers. Zij begeleiden en coachen de re-integrerende medewerkers in hun hersteltraject.

Twee vaste begeleiders vertelden dat ze contact proberen te leggen met de studenten op de lijsten door een appje te sturen. Ze hebben ervaren dat mailen niet zo zinvol is omdat veel langer studerende studenten hun HR-mail niet meer lezen. In het appje stelt de vaste

¹ Re-integrerende medewerkers zijn alle medewerkers die bij De Afstudeerzaak re-integreren. Een deel van hen begeleidt studenten, zij worden re-integrerende *begeleiders* genoemd.

begeleider zich voor, wordt er informatie gegeven over De Afstudeerzaak en wordt er gevraagd of de student behoefte heeft aan begeleiding.

Bij een positieve reactie van de student op het app-berichtje neemt de vaste begeleider telefonisch contact op met de student en vertelt aan de student dat een medewerker van De Afstudeerzaak contact zal opnemen om de begeleiding te starten. Daarna wordt er nog een bevestigingsmail gestuurd.

Indien de student reageert op het appje en aangeeft geen begeleiding nodig te hebben, wordt er na een aantal maanden nogmaals een appje gestuurd om te informeren hoe het gaat. Als een student niet reageert op het eerste app-bericht, wordt er daarna maandelijks opnieuw een appje gestuurd, of bij gelegenheden, bijvoorbeeld om gelukkig nieuwjaar te wensen en tevens te vragen hoe het gaat. Indien er ook na een maand of zes geen reactie komt van de student gaat de vaste begeleider in gesprek met de opleiding om te bespreken of nog moet worden doorgegaan met het zoeken van contact.

Eénmaal in de maand vragen vaste begeleiders aan re-integrerende begeleiders of ze willen rapporteren wat de stand van zaken is bij studenten die door hen begeleid worden. Deze gegevens worden door de vaste begeleiders bijgewerkt in een administratiesysteem. Indien de begeleide student weer contact opneemt met zijn opleiding, laten de begeleiders van De Afstudeerzaak de student los en waar het gewenst is wordt het contact behouden. De deelnemende opleidingen sturen De Afstudeerzaak maandelijks een overzicht van gediplomeerde studenten. Op deze wijze kan De Afstudeerzaak bijhouden welke studenten nog moeten worden benaderd.

Re-integrerende begeleiders

De vijf re-integrerende begeleiders hebben studenten begeleid in het tijdvak eind 2019-september 2020. Voor een deel zijn zij tegelijkertijd bij De Afstudeerzaak aan het werk geweest, voor een deel ook na elkaar.

De re-integrerende begeleiders die als eersten bij De Afstudeerzaak aan de slag gingen vertelden dat er een erg 'vrije aanpak' was. Bij aanvang van het re-integratietraject bij De Afstudeerzaak werd er niets verplicht gesteld, het advies aan re-integrerende begeleiders was om pas iets te gaan doen als je er ook zin in hebt. Dat werd door de één als prettig ervaren en een ander had liever gewild dat er duidelijke verwachtingen waren geweest. Veelal begon met eerst met lichte administratieve taken en als men daar aan toe was, volgde het begeleiden van studenten. Het stond de re-integrerende begeleiders vrij om te kiezen op welke wijze zij contact wilden leggen met de student; per mail, app of telefoon. Eén van de re-integrerende begeleiders vertelde dat de praktische informatie die werd gegeven door de vaste begeleiders over het werken bij De Afstudeerzaak nogal summier was en niet aansloot bij waar ze behoefte aan had. Het ging bijvoorbeeld om informatie over afspraken met de bedrijfsarts en bij wie je je moet afmelden als je ziek bent. In overleg met de vaste medewerkers heeft deze re-integrerende medewerker een handleiding

opgesteld met informatie voor re-integreerders bij De Afstudeerzaak. De handleiding gaf re-integreerders een eerste houvast en kon daarna steeds geactualiseerd worden. Een andere re-integrerende begeleider vertelde dat er geen informatie op papier stond over de aanpak van het begeleiden van studenten. Deze re-integreerder heeft er een begin mee gemaakt en andere re-integrerende begeleiders hebben dit verder uitgewerkt.

3.2.2 Perceptie van doelen en visie van De Afstudeerzaak door vaste en re-integrerende begeleiders

Vaste begeleiders

Door alle vaste begeleiders wordt het begeleiden van langer studerende studenten gericht op het herstel van het contact met de opleiding genoemd als doel. Twee begeleiders noemden expliciet dat het stimuleren van het maken van een keuze door de student daarbij centraal staat. Dat kan bijvoorbeeld ook betekenen dat de student er weloverwogen voor kiest om met de studie te stoppen.

Twee begeleiders noemen ook een tweede doel: namelijk een duurzame re-integratie van collega's. Er is geen geformaliseerde visie van De Afstudeerzaak. De begeleiders noemen dat in het project De Afstudeerzaak bewust re-integrerende begeleiders en langer studerende studenten aan elkaar zijn gekoppeld omdat deze groepen gemene delers hebben. Bij beide groepen is er vaak sprake van verminderde regie op hun (studie)loopbaan. De Afstudeerzaak biedt de mogelijkheid om op een ontspannen manier te re-integreren. Re-integrerende begeleiders kunnen waarde geven aan het feit dat een moeilijke periode doormaken en zijn vastgelopen in het werk. Die waarde kunnen ze inzetten om studenten te begeleiden.

“Als er wederkerigheid zit in de ontmoeting met een student dat het helend kan zijn voor beiden, zodat ze verder kunnen.” (begeleider)

Re-integrerende begeleiders

Bij de vraag naar de visie van De Afstudeerzaak geven de re-integrerende begeleiders verschillende antwoorden. Twee van hen noemen het door de student behalen van het diploma. Twee anderen noemen vooral de ondersteuning die De Afstudeerzaak geeft aan opleidingen; het is het bieden van service aan opleidingen. Sommige studenten hebben meer aandacht nodig en opleidingen hebben daar geen tijd voor. De Afstudeerzaak fungeert als een vangnet. Twee re-integrerende begeleiders noemen dat je als re-integreerder de problematiek van studenten sneller aanvoelt en begrijpt. Eén re-integrerende begeleider vertelt niet te weten waarom er ook re-integrerende medewerkers worden betrokken in dit project.

Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan hun afstudeerprogramma?

3.2.3 Gesprekken met studenten

De coördinator noemde 'relatie' en 'maatwerk' als de belangrijkste uitgangspunten van De Afstudeerzaak voor de gesprekken met studenten. De begeleiders proberen eerst contact te maken met de student en een relatie op te bouwen om daarna in te gaan op praktische activiteiten die de student kan ondernemen.

Organisatie en samenwerking

De begeleiders ontvangen van de projectleiding een lijst met studenten van verschillende opleidingen. Iedere begeleider heeft een toegewezen aantal studenten uit deze lijst om te begeleiden. Ten behoeve van het intakegesprek is er in de loop van het project door begeleiders een formulier ontwikkeld dat dient als houvast voor het eerste gesprek met de student.

Zowel mailen, appen als bellen werden door de re-integrerende begeleiders gebruikt om een afspraak te maken met de studenten. Soms moesten er meerdere contactpogingen worden gedaan om een student te bereiken. Er waren echter niet voor alle re-integrerende begeleiders telefoons beschikbaar van De Afstudeerzaak, waardoor het soms langer duurde voordat er contact met een student kon worden gelegd.

Vóór de Corona-lockdown werden er ook fysieke afspraken gemaakt met studenten in de ruimte van De Afstudeerzaak in het gebouw bij de vestiging Kralingse Zoom. De frequentie van de gesprekken met de student werden in steeds in overleg met de student bepaald, doorgaans wekelijks, tweewekelijks of maandelijks.

Soms legden begeleiders contact met docenten van de opleiding van de student om de begeleiding af te stemmen. De begeleiders maakten notities van de gesprekken in Osiris zodat ook de opleiding van de student inzicht kreeg in de begeleiding van De Afstudeerzaak.

Ten behoeve van de eigen administratie van De Afstudeerzaak hielden de begeleiders vanaf 2020 in de studentenlijst bij wanneer zij de student hadden gesproken en of de student actief aan zijn studie deelnam. Als het oppakken van de studie echt niet meer lukt, bespreken de begeleiders ook de mogelijkheid van uitschrijven met de student. Soms blijkt dat voor de student de beste oplossing, maar begeleiders geven aan dat dit zelden is voorgekomen.

Aanpak en ervaringen

Twee van de vaste begeleiders gaan gesprekken aan met studenten indien er geen re-integrerende begeleider beschikbaar is. Deze vaste begeleiders en de re-integrerende begeleiders vertelden over hun aanpak en wat zij deden om de student te activeren. Omdat er geen noemenswaardige verschillen waren in de aanpak en ervaringen tussen de vaste en re-integrerende begeleiders is er in onderstaande beschrijving geen onderscheid gemaakt in soort begeleidersgroep.

Het gesprek met de student

De meeste begeleiders bereidden zich voor op het gesprek door achtergrondinformatie over de student te zoeken in Osiris: het studievoortgangsoverzicht dat weergeeft welke cursussen de student nog moet behalen en de notities van gesprekken met begeleiders van de opleiding.

Het doel van het eerste gesprek is door persoonlijk contact te maken met student vertrouwen te kunnen opbouwen, waardoor de problematiek van de student in een veilige sfeer besproken kan worden. Het eerste gesprek verloopt ongeveer als volgt: De begeleider begint met zichzelf voor te stellen. Eén van de re-integrerende begeleiders vertelde dat ze ook meteen vertelt dat ze is vastgelopen in haar werk en bij De Afstudeerzaak re-integreert. Er wordt informatie gegeven over wat De Afstudeerzaak is en wat de begeleiders van De Afstudeerzaak kunnen bieden. De begeleider vraagt hoe het met de student gaat, laat de student zijn verhaal vertellen en probeert door te vragen om erachter te komen wat de hulpvraag van de student is. Er wordt aan de student gevraagd welke hulp hij denkt nodig te hebben. Daarna worden de wederzijdse verwachtingen afgestemd en worden er afspraken gemaakt over wat de student gaat doen.

In de gesprekken die volgen staat steeds weer centraal wat de situatie van de student is. De begeleider gaat samen met de student na wat de student nodig heeft en welke volgende stappen de student kan gaan zetten.

Veel voorkomende problematiek van studenten

De begeleiders vertelden welk soort problematiek er in de gesprekken met studenten herhaaldelijk naar voren kwam:

Studenten

- missen overzicht over hun situatie. Soms blijkt dat studenten nog niet toe zijn aan afstuderen en eerst nog een aantal vakken moeten behalen. Soms moeten studenten dan opnieuw een cursus volgen omdat het curriculum is veranderd.
- zijn niet goed in bepaalde vaardigheden; bijvoorbeeld plannen en het leggen van contact.
- hebben geen contact meer met hun studieloopbaancoach of ze weten niet wie hun studieloopbaancoach is.

- vinden het lastig om duidelijk aan te geven wat hun hulpvraag is, vaak speelt er ook faalangst, schaamte en een laag zelfvertrouwen.
- werden al een poos niet benaderd door hun opleiding, ze konden hun verhaal niet kwijt.

Het activeren van studenten

De begeleiders vertelden over verschillende activiteiten die zij inzetten om de student te helpen, al naar gelang de hulpvraag van de student en de domeindeskundigheid van de begeleider. Aansluiten bij de behoefte van de student, het bieden van maatwerk, was voor elke begeleider het eerste uitgangspunt. Ieder deed dat in eigen bewoordingen. De activiteiten die de begeleiders noemden zijn samen te vatten in het bieden van steun en structuur.

Het bieden van steun gebeurde bijvoorbeeld door het:

- uitspreken dat je er voor de student bent en tijd voor hem hebt.
- tonen van oprechte interesse in de persoon van de student en zijn situatie.
- gesprek aan te gaan op een coachende wijze door:
 - steeds samen met de student zijn hulpvraag te achterhalen.
 - zo nodig de student te confronteren.
 - uit de oordelende rol te blijven.
 - de student te vragen zijn doel te visualiseren.
 - de student erop te wijzen dat hij eigenaar is van zijn leerproces en daarvoor verantwoordelijk is.
- geven van advies, bijvoorbeeld om contact op te nemen met een decaan.
- geven van feedback op de aanpak van studieactiviteiten.
- geven van complimenten aan de student bij voortgang, hoe klein ook.

Confronteren

“Ik zie dat je nu drie jaar lang het inschrijfgeld betaalt, maar je hebt per jaar drie punten gehaald. Dat is ongeveer achthonderd euro per punt. Hoelang ga je dit nog doen?” (begeleider)

Uit de oordelende rol blijven

“Dat is soms lastig, maar dat is ook wel weer heel leuk, omdat de reacties daarop zo verrassend zijn als ze hun planning niet gehaald hebben, dan negen van de tien keer laten ze ook hun afspraak voorbij gaan. Dan durven ze je gewoon niet onder ogen te komen. Als je bij hun duidelijk kan krijgen dat het niet uitmaakt. We gaan gewoon kijken wat gebeurt er dan waardoor je het niet gehaald hebt en hoe kunnen we daar wat mee? Dan kom je in een positieve sfeer. Vaak schamen ze zich ook voor de omgeving, voor de medestudenten zijn ze kwijt, maar ook voor paps en mams. Noem het maar op. En als wij zeggen van: Kijk eens naar afgelopen week toen heb je wèl deze stappen gezet of ben je wèl dat moeilijke gesprek met die ene docent aangegaan.” (begeleider)

Compliment maken

“Ik heb dat vaak van studenten terug gekregen. Dat ze zeggen: Ik vind het wel fijn dat je een compliment maakt.” (begeleider)

Het bieden van structuur gebeurde bijvoorbeeld door het

- samen bespreken en helder krijgen van de studievoortgang-situatie van de student.
- laten oefenen van de student met het zelf stellen van doelen en het maken van een planning.
- samen indelen van de planning in kleine stappen en stellen van doelen op korte termijn.
- maken van afspraken over de activiteiten van de student.
- stimuleren van de student om contact op te nemen met zijn opleiding.
- wijzen op mogelijkheid gebruik van studieruimte De Afstudeerzaak bij locatie Kralingse Zoom; (in de periode voor Corona-lockdown).
- contact opnemen met de student op de met de student afgesproken momenten.
- terugkomen op de gemaakte afspraken.

Afspraken maken

*“Soms gaven studenten aan graag om de twee weken gebeld te willen worden want zij hadden die druk nodig om tot actie te komen.”
(begeleider)*

De ervaren bekwaamheid van de re-integrerende begeleiders

Twee begeleiders vertelden dat ze zich in eerste instantie niet voldoende voorbereid en bekwaam voelden om gesprekken met de studenten aan te gaan. Dat gaf bij hen gevoelens van onzekerheid. Er werd door De Afstudeerzaak in eerste instantie niet voorzien in het bespreken en oefenen van gesprekken met studenten. De drie andere begeleiders voelden zich er wel klaar voor omdat zij al werkervaring hadden als docent of coach.

Het aangaan van contact/ gesprek met de student

“In eerste instantie eigenlijk niet (vorbereid), toen was het: ga maar wat proberen. Voor hen was het ook een probeersel ergens. Ga maar kijken of je überhaupt in contact met hun [studenten] kan komen. Ik weet nog wel dat ik begon met bellen, dat ik dacht: Ja, maar waar moet ik dan beginnen en hoe dan en wat ga ik dan vertellen? Ik had geluk dat een collega daar als re-integreerder aan de slag was. Ik kon bij haar heel erg spieken en afkijken hoe zij het had aangepakt. Zij gaf mij op voorhand ook al heel veel tips over hoe ik dat dan het beste kon doen.

*We hebben de vraag ook voorgelegd (aan de vaste medewerkers): We lopen toch wel tegen dingen aan en we merken dat we tekort schieten in: Hoe doe je nou zo'n begeleidingsgesprek? [...] Toen hebben we een training gesprekstechnieken aangeboden gekregen en gevolgd.”
(begeleider)*

“Gezond verstand gebruiken en anderen behandelen zoals je ook zelf behandeld wil worden, dus vandaar de keuze voor eerst mailen. Dat stappenplan (voor het gesprek) was er niet. Dat stappenplan staat als het goed is nu wel in dat manual.” (begeleider)

“In eerste instantie wat ik zei, vond het heel eng, ik vond ik het ook heel moeilijk, want ik had zo iets van: Hoe pak ik dat aan? Ik ben er toe maar gewoon blanco ingegaan. Ik denk ja, weet je, ik doe het wel, ik pakte eigenlijk een beetje de moederrol moet ik zeggen, ik heb zelf ook mijn kinderen [...] er was niet vooraf een soort training in hoe je zou kunnen handelen, voordat je begon. Je wordt in het diepe gegooid, dus ik merkte dat toen ik een paar gesprekken had gehad, dat ik dacht: Dit kan ik wel.”
(begeleider)

“Maar deze studenten begeleiden kan wel complex zijn, dus een nadere scholing zou zeker zinvol zijn.” (begeleider)

In de loop van het project heeft de projectleiding intervisie-bijeenkomsten georganiseerd voor re-integrerende begeleiders. Er konden casussen worden ingebracht en er konden gesprekken worden geoefend. De vaste begeleiders waren steeds voor hen bereikbaar voor vragen of een coachgesprek. De re-integrerende begeleiders hebben de intervisie en het contact met hun coach als zinvol en prettig ervaren. In de loop van het project is er een formulier met een stappenplan voor een gesprek met de student gemaakt.

Inzet van ervaringsdeskundigheid door re-integrerende begeleiders

Twee re-integrerende begeleiders vertelden in de gesprekken met studenten soms bewust iets over hun persoonlijke ervaringen waardoor ze zijn uitgevallen in het werk. Zij ervoeren dat dat een positief effect had op wederzijds respect, vertrouwen en gelijkwaardigheid in het gesprek.

De overige re-integrerende begeleiders hebben in de gesprekken met studenten niet verteld dat ze in het werk waren vastgelopen. Ze hebben soms wel iets verteld over hun eigen ervaringen, alleen als dat zinvol leek in een gesprek. Het betrof dan meer algemene levenservaring, bijvoorbeeld ervaringen met eigen kinderen.

“Ik had de ervaring als ik vertelde over mijn eigen ervaring en waarom ik was uitgevallen, hoe dat voor mij voelde, welke spanningen en angsten het bij mij allemaal teweeg bracht. Dat deelde ik met de student, waardoor er een wederzijds respect en wederzijds vertrouwen ontstond.”
(begeleider)

“(Ervaring door uitval) heb ik niet specifiek genoemd in gesprekken, wel als algemene ervaringen. Een bepaald pijnpunt was dat toen ik begon (bij De Afstudeerzaak) ik dacht: Waar ben ik in beland? Toen ik helemaal geen informatie had. En dan heb ik weleens aan studenten verteld: Ik kom ook weleens ergens dat ik denk van oké, ik krijg een opdracht en ik heb geen idee hoe ik het moet aanpakken. Nou dan ga ik terug naar de basis: wat willen ze van me? Wat weet ik al?” (begeleider)

Wat zien de begeleiders als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?

3.2.4 Succesfactoren bij het begeleiden van studenten bij De Afstudeerzaak

Vaste begeleiders

De drie vaste begeleiders noemden gezamenlijk zowel aandacht en tijd voor studenten als voor begeleiders als succesfactoren van De Afstudeerzaak. Er is ruimte om te luisteren naar het persoonlijke verhaal van de student. Studenten komen in beweging, komen los uit hun huidige situatie en ze lossen hun problematiek op. De begeleiding van de re-integrerende begeleiders is erop gericht dat zij zich veilig voelen, dat betekent dat de vaste begeleiders altijd bereikbaar zijn voor hen.

*“...dat ze inderdaad in beweging komen, zoals die student die gestopt is en die is gaan doen wat haar hart ingaf. De beweging om uit de huidige situatie te komen en daar een positieve wending aan te geven.”
(begeleider)*

“Dat is ook wat we altijd benadrukken. Je kunt ons altijd bellen. Ze hebben al onze privénummers. We zitten in een groepsapp. Als het lastig is, bel alsjeblieft. Wacht niet tot morgen omdat het vandaag mijn vrije dag is. We zijn er. Dat is denk ik het allerbelangrijkste. Dat zij zich veilig voelen. Dat ze voelen dat onze aandacht echt oprecht is en dat je echt tijd voor ze hebt en kunt maken.” (begeleider)

Re-integrerende begeleiders

Evenals de vaste begeleiders noemden ook de re-integrerende begeleiders succesfactoren op het gebied van zowel de begeleiding van studenten als de wijze waarop zijzelf begeleid werden.

Wat betreft de begeleiding van studenten werd driemaal genoemd dat aandacht voor het welzijn van de studenten en het goed aanvoelen van de student als belangrijke succesfactoren worden gezien. Ook werd driemaal de onafhankelijkheid van De Afstudeerzaak genoemd, waardoor er geen druk op studenten wordt gelegd. Andere succesfactoren die werden genoemd zijn: tijd voor de student – in tegenstelling tot de opleiding- (tweemaal), het in beweging krijgen van de student, het behalen van het diploma (tweemaal), de kwaliteit van de gesprekken door re-integrerende begeleiders (eenmaal) en een goede administratie waardoor overdracht soepel kan verlopen (eenmaal).

De kwaliteit van de begeleiding aan de re-integrerende begeleiders werd tweemaal genoemd als succesfactor vanwege betrokkenheid en het creëren van een veilige sfeer. Andere succesfactoren die werden genoemd zijn: Er werd geen druk gelegd op de re-integreerders (eenmaal) en de intervisie waardoor de kwaliteit van de gesprekken kon worden verbeterd (eenmaal).

“We herkennen het vaak wel van studenten en daar kunnen wij heel goed op inspelen. We begrijpen waar diegene zit met zijn of haar gevoel en dat we dat luisterend oor kunnen bieden in alle rust.” (begeleider)

“Alles wat je doet schrijf je in dat grosdocument. De volgende kan het makkelijk overnemen.” (begeleider)

“Begeleiders van De Afstudeerzaak hebben tijd voor de student [...] vanuit de opleiding is daar geen tijd voor. Dat kan ook niet. Docenten hebben allemaal afgemeten hoeveelheid tijd voor studenten om daarmee aan de slag te gaan, en dan kun je niet op het persoonlijke vlak praten. Ja, natuurlijk zullen ze wel eens een keer vragen van: Hoe gaat het met je, maar er is niet de tijd voor om daar heel lang op in te gaan.” (begeleider)

“Kwaliteit van de begeleiding van de re-integreerders: elke dag kwamen ze langs om te checken, om na te gaan hoe het met ons ging, de menselijke kant, maar daarnaast werd ook de zakelijke kant doorgenomen.” (begeleider)

“Gewoon hoe ze je benaderden. In mijn re-integratie vond ik dat echt een cadeau om op die manier te mogen re-integreren en eigenlijk ook in mijn geval iets te kunnen doen wat ik ook nog leuk vond en waardoor ik me nuttig ben gaan voelen. Ik vond het een warm bad. Ik denk de mensen die die daar zitten, die maken het veilig. Je kon zijn wie je was, je kon gewoon jezelf zijn en je kon daar gewoon in alle rust re-integreren.” (begeleider)

3.2.5 Belemmerende factoren bij het begeleiden van studenten bij De Afstudeerzaak

Vaste begeleiders

De vaste begeleiders noemen allemaal dat de grootste belemmering is dat er te weinig re-integreerders bij De Afstudeerzaak werkzaam zijn. Er zijn veel studenten die benaderd moeten worden maar er is geen constante stroom van re-integreerders die dit kunnen doen. Studenten die begeleid willen worden staan in de wachtrij. Dat is een lastig probleem. Er wordt druk uitgeoefend op De Afstudeerzaak door onderwijsmanagers om re-integreerders snel terug te laten keren naar het oude werk. Het komt vaak voor dat re-integreerders, ook als zij hun oude werk weer hebben hervat, nog contact blijven houden met langer studerende studenten. Deze studenten hoeven dan niet te worden overgedragen. Om het probleem op te lossen zijn er vrijwilligers gezocht onder gepensioneerde docenten. Er zijn nu vijf vrijwilligers aan de slag en de twee vaste begeleiders fungeren als achtervang. Eén van de vaste begeleiders geeft aan dat er sprake is van een imagoprobleem omdat De Afstudeerzaak werkt met zowel re-integreerders als langer studerende studenten. Beide groepen hebben bij stakeholders een slechte naam. Dat zou een reden zijn dat er weinig re-integreerders worden aangemeld. Een andere belemmerende factor is de financiering van De Afstudeerzaak: het vraagstuk of opleidingen ook zouden moeten meebetalen. De Afstudeerzaak doet nu gratis het werk van de opleidingen. Daarnaast wordt genoemd dat het werk taai kan zijn voor begeleiders, soms hebben ze veel energie in een student gestoken en komt de student toch niet in beweging.

“Ik denk dat we ook een imagoprobleem hebben, dat we een beetje worden gezien als het afvalputje: daar zitten losers united. Dus zowel re-integrerende begeleiders hebben een slechte naam: ‘het zijn blijkbaar mensen die niet in de hitte van de keuken kunnen functioneren’ en ook de langstuderende studenten hebben een slechte naam. Docenten praten daar soms zeer zwart-wit over: ‘die had nooit zover mogen komen’. In die dynamiek zitten wij. Dat werkt belemmerend in het vrij krijgen van begeleiders. Wij willen niet alleen re-integratie doen maar juist ook aan het voorkomen van uitval, preventie.” (begeleider)

*“Je wordt eigenlijk slachtoffer van je eigen succes, want alle re-integreerders van voor de zomervakantie die zijn hersteld. Dat is natuurlijk super fijn, maar als je dan het nieuwe jaar begint met niemand...”
(begeleider)*

“...als iemand heel lang is uitgevallen en die start weer bij ons. Die eerste twee maanden kan je diegene nog geen studenten laten begeleiden. Het moet gewoon landen.” (begeleider)

“...als er geen begeleiders beschikbaar zijn dan geven we dat aan bij de student. Dan gaan ze even on hold.” (begeleider)

Re-integrerende begeleiders

Alle re-integrerende begeleiders noemen meerdere belemmeringen die ze zijn tegengekomen bij het begeleiden van studenten en het werken bij De Afstudeerzaak. De belemmeringen die werden genoemd zijn onder te brengen in vier thema's:

- Het gebrek aan bekendheid van De Afstudeerzaak bij de stakeholders (zesmaal),
- Belemmeringen op persoonlijk vlak (driemaal),
- Het contact met studenten (tweemaal) en
- De voorbereiding van De Afstudeerzaak op het begeleiden van studenten (tweemaal).

Het gebrek aan bekendheid van De Afstudeerzaak bij docenten en studenten van de deelnemende opleidingen heeft er volgens de begeleiders toe geleid dat de samenwerking met de docenten van opleidingen niet altijd soepel is verlopen. Re-integrerende begeleiders hebben ervaren dat de docenten en studenten vaak niet weten wat De Afstudeerzaak voor studenten kan betekenen. Docenten denken soms dat de re-integrerende begeleiders ook inhoudelijke begeleiding geven en dat zij zich op hun werkterrein begeven.

Drie begeleiders noemden belemmeringen op het persoonlijk vlak: moeite hebben met het loslaten van een student die je hebt begeleid en die weer teruggaat naar de opleiding en moeite hebben met dat je niet meer hoort hoe het met een student gaat. Een ander noemde het alleen bezig moeten zijn met begeleiden van studenten eenzijdig en had ook liever andere werkzaamheden gedaan.

Twee begeleiders benoemden belemmeringen in het contact met studenten. Het ging daarbij om het verwachtingspatroon van studenten. Studenten kwamen soms met het idee dat er werk van hen zou worden overgenomen en moesten ervan worden doordrongen dat zij zelf aan de slag zouden moeten gaan als ze iets wilden bereiken.

Ook de overname van studenten van collega-begeleiders die weer teruggingen naar hun oude baan, werd als lastig ervaren; de student moet dan opnieuw een vertrouwensband met een begeleider opbouwen.

Eén re-integrerende begeleider die geen ervaring had met het voeren van gesprekken met studenten heeft het als belemmerend ervaren dat ze niet is voorbereid door De Afstudeerzaak bij het voor het eerst voeren van gesprekken met studenten. Een andere begeleider benoemde dit punt ook.

“Wat ik als minder fijn heb ervaren is de overname van de lopende contacten van mede re-integrerende collega’s als zij al waren teruggekeerd naar hun eigen afdeling. Die studenten hingen dan een soort van. Dan moest je toch opnieuw dat vertrouwen terug winnen. Dat vond ik lastig. Ik denk dat het ook echt wel een nadeel is voor het verloop naar de student toe.” (begeleider)

“De informatie die je van tevoren niet kreeg. Ik kan mij voorstellen dat er met opzet gezegd is: ga het maar gewoon doen. Ga het maar ervaren welke gesprekken je gaat voeren, maar als re-integrerende collega die met angst en beven daar (bij De Afstudeerzaak) terecht komt is dat toch wel lastig als je zo losgelaten wordt. Dus ik denk dat een stukje begeleiding naar het uiteindelijk gaan bellen toch wel prettiger zou zijn.” (begeleider)

“Het is misschien wel een van de minpunten; je moet alleen maar met de studenten bezig zijn. Af en toe denk ik ook weleens: ze mogen je ook wel wat meer vrijheid geven.” (begeleider)

“Wel fijn zou zijn is dat bijvoorbeeld ook docenten weten wat wij doen zodat zij weten wat onze taak is en dat wij niet hun werk doen.” (begeleider)

3.3 Resultaten uit de interviews met studenten

Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan hun afstudeerprogramma?

3.3.1 Begeleiding door De Afstudeerzaak

Informatie over De Afstudeerzaak

Aan de acht studenten² is gevraagd wat zij hebben gehoord over de uitgangspunten en doelen van De Afstudeerzaak. Wat het vaakst door studenten werd genoemd is dat er begeleiding wordt geboden aan langer studerende studenten (zesmaal), gericht op het weer deelnemen aan de opleiding (tweemaal) en het behalen van het diploma (driemaal). Twee studenten vertelden dat hun coach of afstudeerbegeleider hen het advies had gegeven om met De Afstudeerzaak contact op te nemen omdat ze daar geholpen zouden kunnen worden met het vinden van een stageplaats, schrijfproblematiek of het oefenen van de verdediging van de afstudeeropdracht. Twee studenten vertelden niet op de hoogte te zijn van de doelen van De Afstudeerzaak.

De wijze van contact en frequentie van gesprekken

De studenten zijn op verschillende wijze benaderd, soms eerst per mail en daarna telefonisch, anderen via Whatsapp of e-mail en daarna telefonisch. Drie studenten hebben, toen dat nog mogelijk was voor de Corona-lockdown, een fysieke afspraak gehad op locatie bij De Afstudeerzaak.

De meeste studenten konden zich niet meer herinneren hoeveel gesprekken zij met de begeleider van De Afstudeerzaak hebben gehad. Een paar studenten vertelden twee tot vier gesprekken te hebben gevoerd. Eén van de studenten heeft aangegeven begeleid te willen worden en wacht nog op het eerste gesprek.

Ervaringen van studenten bij de gesprekken

Aanpak en activiteiten van re-integrerende begeleiders

Studenten vertelden zonder uitzondering in positieve bewoordingen over de aanpak en activiteiten van de re-integrerende begeleiders: De activiteiten die de studenten noemden zijn in te delen in het bieden van steun en structuur.

Het bieden van steun gebeurde bijvoorbeeld door het

- beginnen met tonen van belangstelling voor de persoon, de situatie en gevoelens van de student.
- gesprek aan te gaan op een coachende manier door
 - de behoefte en hulpvraag van de student te bespreken.

² Voor de leesbaarheid wordt steeds over studenten gesproken omdat het gaat over ervaringen in de studententijd, twee studenten waren ten tijde van het interview intussen gediplomeerd.

- geen druk te leggen.
- te bespreken wat de student wil, wat zijn doelen zijn.
- positief te zijn.
- geven van advies en feedback.
- initiatief nemen tot contact, niet opgeven contact te zoeken.
- motiveren van de student om weer aan de slag te gaan.

Het bieden van structuur gebeurde bijvoorbeeld door het

- samen doelen afspreken.
- maken van afspraken en daarop terug te komen.
- gezamenlijk inzet afspreken
- nakomen van de gemaakte afspraken met de student.

“Leuk gesprek, ze gaf gelijk het gevoel, ik sta achter je, we gaan het samen doen, dat gaf mij vertrouwen. Anders dan bij iemand vanuit de opleiding, die richt zich meer op de vakinhoud, deze was persoonlijker. Eerst mocht ik over mijzelf vertellen en waarom ik vertraging had, daarna vertelde zij iets over zichzelf. Ik vond het contact heel fijn, het leek als een vriendin.”
(student)

“Ze (begeleider van De Afstudeerzaak) had meegekregen dat ik inderdaad mijn opleiding had afgerond. En toen heeft ze, heel lief, nog een kaartje gestuurd.” (student)

Door studenten ervaren inzet van ervaringsdeskundigheid door re-integrerende begeleiders

Er is specifiek gevraagd naar of en hoe de studenten de inzet van de ervaringsdeskundigheid van re-integrerende begeleiders hebben ervaren. Een aantal studenten vertelde dat zij zich dat niet konden herinneren. Twee studenten vertelden dat dat in de gesprekken niet aan de orde was gekomen. Twee anderen vertelden dat de begeleiders niet zo zeer over hun eigen ervaringen hadden verteld maar wel over wat zij gehoord hadden van de ervaringen van andere studenten. Drie studenten vertelden dat zij tijdens de gesprekken het gevoel hadden dat de begeleider hen goed begreep. Eén van de studenten kon geen antwoord geven omdat hij nog geen gesprek had gevoerd.

Waardoor studenten zich gestimuleerd voelden bij het (weer gaan) studeren

De studenten voelden zich geholpen door de begeleiding. Het zorgde voor motivatie en (zelf)vertrouwen door

het ervaren van steun:

- De student kreeg het gevoel dat de school hulp zou geven.
- Het gevoel bij de student dat de hogeschool het belangrijk vindt dat de student afstudeert.
- Het gevoel bij de student dat er belangstelling voor hem/haar is.
- Door de persoonlijke benadering van de student.
- Door vragen te stellen aan de student waardoor hij ging nadenken over zijn aanpak.
- Door snel te reageren op vragen van de student.

het ervaren van structuur:

- Door het advies om het werk op te delen en met kleine stappen te beginnen.
- Door afspraken te maken met de student en later bespreken of het gelukt was.
- De student te herinneren aan afspraken, stimuleren om te komen, ook al had student geen zin.
- De student als opdracht een planning te laten maken.
- Door de student te stimuleren om gedisciplineerd en gestructureerd aan de slag te gaan.

“Het was eigenlijk de eerste keer dat ik vanuit de school zelf wel een belletje kreeg van, hé hoe gaat het? En gaan we nog wat doen? Wat eigenlijk best wel voor een enorme motivatie zorgde, want ik dacht eindelijk van: School weet nog dat ik er nog ben. En: School gaat me hulp aanbieden. Wel mede gemotiveerd doordat ik het gevoel had van: dat het iemand boeit dat ik die opleiding voltooi. Heel erg prettig dat vanuit de opleiding of vanuit de hogeschool er het gevoel naar mij toe kwam: Wij vinden het belangrijk dat jij het afmaakt.” (student)

“Toen ik haar (begeleider van De Afstudeerzaak) niet meer had, is het weer verwaterd. De begeleiding gaf een bepaalde structuur en dat was weer weg met het vertrek van de begeleider.” (student)

“Ik kreeg tips over schrijven. Omdat de begeleider denk ik ook goed naar mij had geluisterd in het begin, waar mijn valkuilen zaten, sloot het echt naadloos aan op de dingen die ik zei. Dat ben ik toen ook gaan doen met het gevolg dat dat veel beter ging.” (student)

“Ik moest een planning maken en wanneer ik iets af zou hebben. En als ik het dan niet had gedaan ging het gesprek dààr over: Wat maakt dat het niet is gelukt? En da ga je bij jezelf nadenken: Hoe zou ik het anders kunnen doen?”

Ik heb nu het voornemen om bij de derde scriptie De Afstudeerzaak vanaf begin te betrekken.” (student)

Ervaringen van studenten bij het weer gaan studeren

Twee studenten hebben door de begeleiding van De Afstudeerzaak contact opgenomen met opleiding. De zes andere studenten waren al in contact met hun opleiding wilden graag ook begeleiding van De Afstudeerzaak als extra ondersteuning. Twee van deze zes hadden contact gezocht met De Afstudeerzaak op advies van studieloopbaancoach of afstudeerbegeleider.

Nadat de studenten contact hadden opgenomen met hun opleiding ging het oppakken van de studie vaak nog niet vanzelf. Studenten vertelden over uiteenlopende moeilijkheden:

- Het was lastig om in contact te komen met de juiste docenten om over een bepaalde cursus informatie te vragen.
- Het was veel uitzoekwerk om erachter te komen welk studieprogramma de student moest volgen omdat er curriculumwijzigingen waren geweest.
- Docenten van de opleiding reageerden niet of heel laat op mail van de student.
- Afstudeerbegeleiders namen niet op eigen initiatief contact op met de student.

“Lastig om contact met de juiste docenten te krijgen en overzicht van wat ik nog moet doen. Dus het was veel uitzoekwerk waar ik tegenaan liep. Je weet niet waar je moet zijn in de opleiding en je kan het nergens lezen. Het kostte mij energie om een mail te sturen en als je dan geen antwoord krijgt dat is heel vervelend.” (student)

“Voor de zomervakantie 2020 had ik contact met mijn afstudeerbegeleider. En hij motiveerde mij ook van: Het gaat je lukken en dat moet je gewoon doen. En ik had ook wel feedback van hem gekregen en dat heb ik wel allemaal gemaakt. En toen begonnen de Coronaregels allemaal streng te worden en was het weer verwaterd eigenlijk...ik heb daarna niet meer contact opgenomen met hem, en hij ook niet meer met mij.” (student)

Wat zien studenten als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?

3.3.2 Succesfactoren

De studenten noemden verschillende succesfactoren die nauw verband houden met waar de studenten zich door geholpen voelden. Ook hier worden zaken genoemd die zijn te scharen onder structuur en steun. Er zijn geen lessen meer voor langer studerende studenten, er is een stok achter de deur nodig. Structuur helpt omdat studenten aan het werk gaan vanwege afspraken met een begeleider zodat de doelen worden gehaald en het diploma wordt behaald. Daarnaast wordt het bieden van psychologische steun als succesfactor gezien. Studenten noemen de aandacht van de begeleiders voor hun privéleven, en dat de begeleiders gericht zijn op het vergroten van het zelfvertrouwen en de motivatie van studenten. Andere succesfactoren die werden genoemd zijn de onafhankelijkheid van de begeleider en de snelle reacties op vragen.

“Soms had ik moeite om naar school te gaan of mijn afspraken na te komen en toen dacht ik van: O nee, niet weer. Zulke momenten had ik ook wel, maar uiteindelijk ging ik toch want ik wou haar niet teleurstellen, omdat ik dacht van: Ja, ze helpt mij zoveel, ik kan haar dit niet aandoen, ik ga.” (student)

“Meedenken in het hele proces. Dat er ook naar Osiris cijferlijst werd gekeken en ook daarover kreeg ik tips, omdat er dingen stonden die niet klopten, dus dat ik tijdig administratieve dingen in orde moest laten brengen.” (student)

3.3.3 Belemmerende factoren

De belemmering die het vaakst werd genoemd betreft het wisselen van begeleider. Vijf studenten hadden tijdens hun begeleidingstraject bij De Afstudeerzaak te maken gehad met een nieuwe begeleider omdat de eerste begeleider weer terugging naar de oude werkplek. Voor vier van hen vormde dat een belemmering. Ze vonden het lastig om, als je net een goed contact hebt opgebouwd met de begeleider, dan weer met een andere begeleider opnieuw het proces te moeten starten. Bij één van hen duurde het een halfjaar voordat er weer nieuwe begeleider beschikbaar was. Ze was toen al bijna afgestudeerd en had op dat moment geen begeleiding van De Afstudeerzaak meer nodig.

Verder werd door twee studenten genoemd dat de studenten en de begeleiders elkaar niet zien omdat de gesprekken alleen telefonisch plaatsvonden. Fysieke gesprekken (indien mogelijk) of via Teams hadden ze prettiger gevonden.

“Ook in Coronatijd waren er alleen telefonische gesprekken, niet via Teams, dus ik heb de begeleider nooit gezien. Teams is goed om te gebruiken, je ziet dan ook iemands gezichtsuitdrukking, dat zou beter zijn geweest, het is persoonlijker.” (student)

“Je hebt net even een bepaalde band, denk ik, met elkaar opgebouwd, je kent elkaar een beetje en dan moet je eigenlijk weer opnieuw beginnen.” (student)

Tips van studenten voor De Afstudeerzaak

- Een begeleider binnen de opleiding die de docenten kent en de vakken
- Nauwere samenwerking tussen opleiding en De Afstudeerzaak

Hoofdstuk 4. Conclusie en aanbevelingen

Het onderzoek is gericht op evalueren van het project De Afstudeerzaak. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen waarbij er relatie wordt gelegd met de beoogde opbrengsten van het project zoals eerder genoemd in Hoofdstuk 1 (Smit-Hoogendam, 2019).

De beoogde opbrengst van het project De Afstudeerzaak is drieledig:

- 1. Een handboek met daarin uitgewerkt een concreet pakket aan didactische interventies en de rollen van de docenten (begeleiders). Het handboek biedt een visie van waaruit gewerkt wordt, organisatorische randvoorwaarden, invulling van de rollen, fasen van begeleiding, materialen en werkwijzen waarmee docenten aan de slag kunnen.*
- 2. In de projectperiode worden minimaal vijftig langer studerende studenten volgens de aanpak met de re-integrerende collega's begeleid.*
- 3. Er wordt een monitoronderzoek gedaan waaruit een periodiek, cijfermatig inzicht en beeld komt over de resultaten. Tevens wordt er onderzoek gedaan naar de werking van de aanpak en de interventies.*

Vraagstelling 1: Hoeveel studenten die in 2020 werden begeleid door begeleiders van De Afstudeerzaak zijn actief met hun studie bezig?

Deelvragen:

- a) Hoeveel studenten zijn benaderd door De Afstudeerzaak? En wat was hun reactie?
- b) Wat kenmerkt de studenten die zijn begeleid door De Afstudeerzaak en actief met hun studie bezig zijn wat betreft opleiding, leeftijd, startjaar, geslacht en hoogste vooropleiding?

De onderzoeksvraag wordt beantwoord op basis van door De Afstudeerzaak geregistreerde gegevens over kalenderjaar 2020. Het betreft gegevens van 213 langstuderende studenten die De Afstudeerzaak heeft ontvangen van de opleidingen Bedrijfseconomie (nu Finance & Control), Accountancy, Human Resource Management, Personeel & Arbeid (nu HRM), Trade Marketing Asia, Business IT Management, Financieel Recht en Economie.

a) Hoeveel studenten zijn benaderd door De Afstudeerzaak? En wat was hun reactie?

Van de 213 te benaderen langer studerende studenten zijn er 165 benaderd door begeleiders van De Afstudeerzaak. Dat er 48 studenten niet zijn benaderd werd veroorzaakt door een tekort aan begeleiderscapaciteit bij De Afstudeerzaak. Dit blijkt uit de interviews met begeleiders.

Van de 165 benaderde studenten wilden er 94 studenten graag contact met een begeleider van De Afstudeerzaak. Er is niet geregistreerd of de studenten met hun studie aan de slag zijn gegaan doordat ze begeleidingsgesprekken met begeleiders van De Afstudeerzaak hebben gevoerd. Sommige studenten waren al actief aan het studeren toen ze werden benaderd en wilden graag ook begeleid worden door De Afstudeerzaak. Dit is naar voren gekomen in de interviews met begeleiders en studenten. Het gaat hier dus niet om een oorzakelijk verband tussen begeleiding van De Afstudeerzaak en weer actief studeren.

b) Wat kenmerkt de studenten die zijn begeleid door De Afstudeerzaak en actief met hun studie bezig zijn wat betreft opleiding, leeftijd, startjaar, geslacht en hoogste vooropleiding?

Van de 94 studenten die actief aan de slag zijn gegaan met hun studie en zijn begeleid door De Afstudeerzaak staan veruit de meeste studenten ingeschreven bij de opleiding Bedrijfseconomie (32%) en HRM (40%). Het merendeel is tussen de 25 en 34 jaar (83%). Voor het grootste deel ligt het startjaar van hun studie tussen 2010 en 2015 (88%). Het aantal mannen en vrouwen is nagenoeg gelijk (51%, 49%) en de meeste studenten hebben havo als vooropleiding (42%), gevolgd door mbo (37%). Van de 94 studenten die in 2020 werden begeleid door De Afstudeerzaak hebben er 22 in dat jaar hun diploma behaald. De groep studenten die is benaderd op basis van de door opleidingen aangeleverde gegevens is de groep die voor het grootste deel al 5 tot 10 jaar staat ingeschreven en een klein deel langer dan 10 jaar. Zowel mannen als vrouwen, havisten en mbo-ers hebben behoefte aan begeleiding. Gezien hun leeftijd mag worden verondersteld dat deze studenten veelal werken, zelfstandig wonen en/ of een gezin hebben, waardoor het daarnaast afronden van de studie veelal extra inspanning vraagt.

Eén van de beoogde opbrengsten van het project De Afstudeerzaak is om in de ruim tweejarige projectperiode, van mei 2019 tot september 2021, minimaal vijftig langer studerende studenten volgens de aanpak met de re-integrerende collega's te begeleiden. Het project De Afstudeerzaak was een experiment. Met deze opzet is niet eerder ervaring opgedaan waardoor het beoogde aantal van vijftig niet gebaseerd kon worden op eerdere resultaten. De resultaten laten zien dat De Afstudeerzaak alleen al in 2020 bijna tweemaal zoveel studenten heeft begeleid dan de vijftig die werden beoogd voor de hele projectperiode. Dat deze opbrengst is behaald is te verklaren door de beschikbaarheid van

voldoende re-integrerende begeleiders om langer studerende studenten te benaderen en het feit dat er blijkbaar bij een flink deel van de langer studerende studenten (> 5 jaar studeren) behoefte is aan het type begeleiding dat De Afstudeerzaak biedt.

Een andere beoogde opbrengst van het project De Afstudeerzaak is om gedurende de tweejarige projectperiode het project te monitoren door het periodiek verzamelen van cijfermatige gegevens over de resultaten.

Bij aanvang van het project – mei 2019- was er nog geen sprake van een adequate gegevensverzameling. Vanaf januari 2020 is men gaan bijhouden welke studenten zijn benaderd door welke begeleiders en in welke maand welke contact- of begeleidingsactiviteiten zijn uitgevoerd. Tevens is bijgehouden welke studenten in welke maand zijn geslaagd of gestopt met hun opleiding. Hierdoor is het niet duidelijk wat de resultaten zijn van het project als geheel maar wel vanaf 2020. Dat maakt dat deze opbrengst deels is behaald.

Vraagstelling 2: Op welke manier werden studenten door de begeleiders van De Afstudeerzaak gestimuleerd in het actief (blijven) deelnemen aan hun afstudeerprogramma en wat zijn de ervaringen van begeleiders en studenten daarbij?

Deelvragen:

- a) Welke werkzaamheden voeren de begeleiders uit en waarom deze?
- b) Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan het hun afstudeerprogramma?
- c) Wat zien de begeleiders als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?
- d) Wat zien studenten als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?

a) Welke werkzaamheden voeren de begeleiders uit en waarom deze?

De werkzaamheden van de vaste begeleiders zijn gericht op de begeleiding van de groep re-integrerende begeleiders in hun hersteltraject en het scheppen van voorwaarden voor de begeleiding van studenten door re-integrerende medewerkers. De coördinator richt zich daarbij ook op het leggen van contact met opleidingen en het verwerven van opdrachten, de twee andere vaste begeleiders doen ook administratieve werkzaamheden en benaderen studenten. In het re-integratietraject bij De Afstudeerzaak werden de werkzaamheden van de re-integrerende begeleiders langzaam opgebouwd en werd er veel vrijheid gegeven. Dit is door re-integrerende begeleiders wisselend ervaren, als prettig maar ook als onduidelijk. Kennelijk sloot deze manier van werken niet altijd goed aan bij waar re-integrerende medewerkers behoefte aan hebben. Wat vooral in de eerste periode

van het project werd gemist was informatie over het re-integreren bij De Afstudeerzaak. Eén van de re-integrerende medewerkers heeft in overleg met de leiding van het project informatie op schrift gezet. In eerste instantie werd in het project niet goed ingespeeld op verschillen in startpositie van re-integrerende begeleiders wat betreft ervaring in begeleiding van studenten. De re-integrerende begeleiders die al werkervaring hadden als docent of coach voelden zich voldoende bekwaam om contact te leggen en gesprekken te gaan voeren met studenten, maar de re-integrerende begeleiders die deze werkervaring niet hadden voelden zich er onzeker over en men startte onvoorbereid. Zij misten informatie over de aanpak van het begeleiden van studenten. Er was niet voorzien in een draaiboek of training. In een later stadium van het project is aan alle re-integrerende begeleiders intervisie aangeboden, waarbij ervaringen konden worden uitgewisseld. Dit werd als heel zinvol ervaren. Afspraken over de taken en werkzaamheden van een begeleider werden vastgelegd en in de loop van het project aangevuld.

In het algemeen kan worden gesteld dat gedurende het project is gebleken aan welke noodzakelijke randvoorwaarden moest worden gewerkt. De re-integrerende begeleiders waren tevreden over de welwillendheid en betrokkenheid van de vaste begeleiders bij wie zij altijd terecht konden.

De vaste begeleiders relateren de achterliggende visie en het doel van De Afstudeerzaak zowel aan duurzame re-integratie van collega's als het begeleiden van langer studerende studenten gericht op het herstel van het contact met de opleiding. Door de projectleiding werd verwacht dat de re-integrerende begeleiders hun ervaringsdeskundigheid kunnen inzetten – de ervaring van vastlopen in het werk en weer herstellen – en daardoor een langer studerende student beter zouden kunnen begeleiden.

De re-integrerende begeleiders verschillen met de vaste begeleiders: geen van de re-integrerende begeleiders noemt het re-integreren als een doel van De Afstudeerzaak. Zij hebben vooral het herstel van de relatie van de student met zijn opleiding en behalen van het diploma als doel voor ogen. Het inzetten van ervaringsdeskundigheid wordt door hen niet genoemd. Wel denken sommigen dat een re-integreerder de problemen van een student sneller begrijpt.

Een van de beoogde opbrengsten van het Project De Afstudeerzaak is “Een handboek met daarin uitgewerkt een concreet pakket aan didactische interventies en de rollen van de docenten (begeleiders). Het handboek biedt een visie van waaruit gewerkt wordt, organisatorische randvoorwaarden, invulling van de rollen, fasen van begeleiding, materialen en werkwijzen waarmee docenten aan de slag kunnen (Smit- Hoogendam, 2019, p3.)”.

Uit de interviews blijkt dat de visie van waaruit wordt gewerkt niet is geformaliseerd en niet voor alle begeleiders helder en eenduidig is. In de projectaanvraag is aangegeven dat er in

het project wordt gewerkt vanuit de uitgangspunten van de positieve psychologie. In de interviews is door begeleiders niet genoemd dat er gewerkt wordt met uitgangspunten gebaseerd op theorie van de positieve psychologie of een andere theorie. In de loop van het project zijn er wel steeds meer taken, rollen en procedures vastgelegd en ook materialen gemaakt zoals een intakeformulier. Het begin van een handboek is er. Een concreet pakket aan didactische interventies – gebaseerd op een heldere visie en theoretische uitgangspunten – moet nog verder worden ontwikkeld.

b) Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan het hun afstudeerprogramma?

De re-integrerende begeleiders leggen contact met studenten die hebben aangegeven dat ze graag begeleid willen worden door De Afstudeerzaak. De ervaringen van deze begeleiders en de geïnterviewde studenten wat betreft de problematiek van studenten en de aanpak van de gesprekken komen overeen. De aanpak van de gesprekken was steeds gericht op het eerst bespreken van zowel de persoonlijke situatie van de student als zijn hulpvraag. Daarna werd besproken welke stappen de student zou kunnen maken. De activiteiten van de begeleider kunnen worden samengevat in het bieden van steun en structuur. Steun werd geboden door het tonen van oprechte interesse, een coachende benadering, het geven van advies, feedback en complimenten. Het geven van structuur werd geboden door het bespreken van doelen en een planning, het maken van afspraken en zich daaraan houden. De studenten voelden zich geholpen door de begeleiding. De geboden steun en structuur zorgde voor motivatie en (zelf)vertrouwen bij het aanpakken van de studie. Voor het weer oppakken van de studie was wel doorzettingsvermogen nodig, voor het studeren, maar ook omdat de medewerking van docenten van hun opleiding niet altijd soepel verliep en informatie over hun studieprogramma niet altijd duidelijk was.

Het bieden van steun kan worden gezien als een interventie op het pedagogische vlak en het bieden van structuur als een interventie op het didactische vlak. Blijkbaar zijn beide benaderingen belangrijk voor een effectieve aanpak.

Enkele re-integrerende begeleiders hebben in gesprekken met studenten soms bewust iets verteld over hun eigen ervaringen met betrekking tot uitval. Ze vonden dat dit zorgde voor meer vertrouwen en gelijkwaardigheid in het gesprek. Geen van de studenten had de ervaring dat de begeleider in het gesprek met hen iets had verteld over eigen ervaringen met uitval. Een aantal studenten benoemde het gevoel dat de begeleider hen goed begreep. Het lijkt erop dat in het algemeen de gekozen aanpak en de activiteiten van de begeleiders, de geboden steun en structuur, van veel groter belang is dan het al dan niet inzetten van ervaringsdeskundigheid wat betreft uitval in de gesprekken met studenten. Met andere woorden, om goede begeleiding te kunnen bieden lijkt eigen ervaring met uitval geen grote toegevoegde waarde te hebben.

Eén van de beoogde opbrengsten van het project De Afstudeerzaak is onderzoek naar de werking van de aanpak en de interventies. De werking van de aanpak is onderzocht door de betrokken begeleiders en een aantal studenten te vragen naar hun ervaringen. Een dieper niveau van inzicht kan worden bereikt als deze ervaringen in de toekomst ook in verband kunnen worden gebracht met de nog op te stellen theoretische uitgangspunten van de begeleiding waarbij bronnen uit de psychologie, pedagogiek en onderwijskunde (didactiek) worden gebruikt.

c) Wat zien de begeleiders en studenten als succesfactoren bij de begeleiding?

Algemeen wordt door begeleiders aangenomen dat De Afstudeerzaak zich onderscheidt van de opleidingen door het bieden van begeleiding waarbij er ook ruimschoots aandacht is voor het welzijn van de student. Re-integrerende begeleiders noemden daarnaast ook hun onafhankelijke positie, en daarmee hun niet-beoordelende rol ten opzichte van de student, als succesfactor. Een paar studenten brengen dit ook naar voren maar de meeste succesfactoren die studenten noemen hebben betrekking op de kwaliteit van de begeleiding: zoals het werken met afspraken, een benadering die motivatie en zelfvertrouwen vergroot, het aansluiten bij de problematiek van de student en snelle reactie op vragen.

Zowel de vaste als de re-integrerende begeleiders vinden dat het succes van De Afstudeerzaak is dat er aandacht is voor het welzijn en tijd is voor goede begeleiding. Dit geldt voor zowel re-integrerende collega's als voor de studenten die hun diploma willen behalen. Beide groepen worden gesteund in het weer op gang komen in het werk- en studieproces.

d) Wat zien begeleiders en studenten als belemmerende factoren bij de begeleiding?

De grootste belemmering bij het begeleiden van studenten door De Afstudeerzaak is dat het aantal re-integrerende begeleiders niet constant is en de continuïteit van de begeleiding daardoor niet gegarandeerd kan worden. Zowel vaste en re-integrerende begeleiders als de studenten noemen dit probleem. Het gevolg hiervan is dat studenten die hebben aangegeven begeleid te willen worden daardoor soms een poos in de wachtrij staan. Re-integrerende begeleiders vinden het lastig om studenten over te nemen van collega-begeleiders die vertrekken naar een andere werkkring omdat de student dan opnieuw een vertrouwensband moet opbouwen en nieuwe start moet maken. De helft van de geïnterviewde studenten heeft te maken gehad met een wissel van begeleider en vond dat belemmerend werken in hun studieproces. De oorzaak van het gebrek aan re-integrerende medewerkers - of en op welke wijze er een relatie is met de Coronacrisis - is niet helemaal duidelijk. Uit het Jaarverslag Gezondheid en vitaliteit (Hogeschool Rotterdam,

2021) blijkt dat bij Hogeschool Rotterdam het gemiddelde verzuim in 2020 sterk is gedaald maar dat daarentegen de gemiddelde verzuimduur sterk is toegenomen. De Afstudeerzaak probeert het gebrek aan begeleiders op te lossen door het aanstellen van oud-docenten van Hogeschool Rotterdam die studenten op vrijwillige basis begeleiden. Daarmee wordt één van de uitgangspunten die het project kenmerkt – het begeleiden van studenten door re-integrerende medewerkers – losgelaten.

Een andere belemmering die meer dan de helft van de re-integrerende begeleiders heeft ervaren is de niet altijd soepel verlopende samenwerking met de docenten van de opleiding van de student. Onbekendheid met het werk van De Afstudeerzaak bij de docenten zagen zij als mogelijke oorzaak daarvan. Het onderwerp samenwerking heeft dus aandacht in het contact van De Afstudeerzaak met de opleidingen.

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het doen van aanbevelingen in het kader van de evaluatie van het project De Afstudeerzaak door het bieden van inzicht in:

- hoeveel studenten door De Afstudeerzaak zijn begeleid bij hun afstudeerprogramma
- de manier waarop de begeleiding is uitgevoerd
- welke elementen van de begeleiding bijdragen aan het weer contact zoeken van studenten met de docentbegeleiders van hun opleiding
- de voorwaarden voor een succesvolle uitvoering van de begeleiding

De resultaten en conclusie van het onderzoek hebben inzicht gegeven in bovenstaande punten. Dit leidt tot de volgende aanbevelingen voor De Afstudeerzaak. Daarbij worden sterke punten, aandachtspunten, kansen en bedreigingen voor De Afstudeerzaak benoemd.

Aanbevelingen voor De Afstudeerzaak

Sterk punt

- Continueer de begeleiding van zowel van re-integrerende medewerkers als van langer studerende studenten. Het bieden van zowel steun als structuur is voor beide groepen van groot belang gebleken voor het weer succesvol kunnen oppakken van het werk- en studieproces.

Aandachtspunt

- Maak het handboek compleet door het verder uit te werken zodat wordt bereikt wat in de projectaanvraag staat benoemd: " ... Zo wordt de aanpak overdraagbaar en kunnen zelfs andere onderwijsprofessionals binnen en buiten Hogeschool Rotterdam er gebruik van maken" (Smit-Hoogendam, 2019, p. 3). Zorg dat de visie van waaruit wordt gewerkt helder is beschreven en dat de aanpak wordt onderbouwd met theorie vanuit psychologie, pedagogiek en onderwijskunde.

Kans

- Deel de ervaring met het bieden van steun en structuur aan studenten, actief onder collega-begeleiders en management bij de opleidingen. Met name de aanpak van begeleiding van langer studerende studenten die zijn vastgelopen verdient extra aandacht. Het gaat erom dat de student weer echt in verbinding komt met de docenten en begeleiders van zijn opleiding en de opleiding voldoende steun en structuur biedt. Dat vraagt om pedagogische en didactische interventies. De Afstudeerzaak kan zo bijdragen aan het professionaliseren van collega's en daarmee ook aan preventie van langstuderen.

Bedreiging

- Zorg in verband met de continuïteit en kwaliteit van de begeleiding voor voldoende begeleiders in dienst van Hogeschool Rotterdam. Het is een principiële vraag of een professionele onderwijsorganisatie over moet gaan op het werven van vrijwilligers om aan zijn dienstverlening te kunnen voldoen. Eén van de kenmerken van vrijwilligerswerk is immers dat de vrijwilliger het werk per direct kan beëindigen. Door vrijwilligers aan te stellen wordt het probleem van continuïteit niet wezenlijk opgelost. Verder bestaat het risico dat er te weinig eisen gesteld kunnen worden aan de kwaliteit van het werk van de vrijwilliger, juist vanwege het vrijwillige karakter van het werk.

Preventie van studievertraging bij studenten van Hogeschool Rotterdam

Dit onderzoeksverslag is primair gericht op het evalueren van het project De Afstudeerzaak. De Afstudeerzaak voert taken uit ter aanvulling van werkzaamheden die feitelijk tot de reguliere kernopdracht van een opleiding behoren: studenten die zijn toegelaten tot de opleiding te volgen en te begeleiden tot aan diplomering. Studievertraging heeft grote persoonlijke, economische en maatschappelijke gevolgen en is voor zowel de student als de hogeschool onwenselijk. Het recht van studenten op goede begeleiding van hun opleiding is dan ook een groot goed en kan een extra impuls vormen voor de kwaliteit van docentprofessionalisering.

Tijdens de interviews vertelden de studenten ongevraagd soms heel open over hun persoonlijke situatie en ervaringen met betrekking tot hun studie. Aan studenten is

gevraagd welke tips zij hebben voor hun opleiding wat betreft het begeleiden van langer studerende studenten om zo meer zicht te krijgen op wat studenten hebben gemist bij hun opleiding.

Omdat dit onderwerp buiten de vragen van dit onderzoek valt, is dit onderdeel niet opgenomen in de resultaatbeschrijving. De ervaringen die studenten deelden en de tips die zij gaven, zijn echter wel relevant om het vraagstuk van 'begeleiden van langer studerende studenten' in een breder kader te plaatsen en daarbij ook de opdracht van opleidingen te betrekken.

In Bijlage II wordt hiervan een uitgebreid overzicht gegeven.

Adviezen van studenten voor hun opleiding

De adviezen die door studenten zijn genoemd hebben te maken met monitoring en het aanbieden van steun en structuur. Samengevat gaat het om het volgende:

Monitoring

- Sneller contact opnemen met student bij een studieachterstand
- Monitoren van aanwezigheid/ studievoortgang van studenten zodat achterstand sneller gesignaleerd kan worden
- Vasthoudend het initiatief nemen in het leggen van contact met studenten

Steun

- Nagaan wat studenten nodig hebben om hun studie te vervolgen, rekening houdend met hun privé-situatie en persoonlijke eigenschappen
- Aanmoediging geven door goede inhoudelijke en aanmoedigende feedback
- Interesse en betrokkenheid tonen bij het wel en wee van de student

Structuur

- Structuur, regelmaat en faciliteiten/ programma bieden aan de studenten
- Duidelijkheid bieden over welke programmaonderdelen de student nog moet volgen/afmaken, en bespreken met de student hoe dit aan te pakken
- Afspraken maken over opdrachten en deadlines
- Faciliteren van contact met medestudenten

In het onderzoek van Poulussen et al. (2019) worden vergelijkbare punten naar voren gebracht door studenten die in de hoofdfase met hun studie zijn gestopt. Deze studenten ervoeren te weinig binding en steun van hun opleiding, te weinig duidelijkheid over hun studieroute en te weinig aansturing en begeleiding gedurende de studieloopbaan. Rekening houdend met zowel de voorliggende conclusies uit het evaluatieonderzoek als de ervaringen en adviezen die studenten hebben genoemd, heeft dit geleid tot de onderstaande aanbevelingen voor opleidingen.

Aanbevelingen voor de opleidingen

Monitoring, steun en structuur bij studievertraging

Zet in op het monitoren en het blijven bieden van steun en structuur voor studenten die langer dan vier jaar studeren. Zorg voor helder beleid ten aanzien van de begeleiding van studenten die langer dan vier jaar studeren. De volgende aanbevelingen kunnen onderdeel zijn van dit beleid:

- Zorg ervoor dat elke student op de hoogte is van wie zijn aanspreekpunt is en welke onderdelen van zijn studieprogramma hij nog moet afronden. De (studieloopbaan-) coaching wordt voortgezet, ook na het vierde studiejaar totdat de student de studie heeft afgerond.
- Zorg voor een aantal gespecialiseerde en daartoe gefaciliteerde afstudeerbegeleiders die intensief met elkaar en met de coaches samenwerken en zich toeleggen op het bieden van de steun en structuur die langer studerende studenten nodig hebben. Dat kan onder andere betekenen het aanbieden van een programma rondom afstuderen en vaste contactmomenten waarbij inhoudelijk goede en aanmoedigende feedback wordt gegeven.

Zet in op preventie van studievertraging

Slechts een minderheid van de studenten van bacheloropleidingen van Hogeschool Rotterdam studeert in vier jaar af. Van de bachelor studenten die in september 2017 in het eerste jaar van hun opleiding startten, is 24,9% afgestudeerd binnen 4 jaar. Bij de cohorten 2012 tot en met 2016 is dit percentage nog iets lager (zie bijlage III). Dat veel studenten langer studeren dan vier jaar wordt acceptabel gevonden, terwijl opleidingen formeel een opleidingsprogramma van vier jaar aanbieden (en daar ook naar worden bekostigd). Soms ligt het oplopen van studieachterstand aan persoonlijke omstandigheden van de student. Dan gaat het om factoren die niet zijn te beïnvloeden door de opleiding. Studieachterstand kan ook worden veroorzaakt door factoren die wel te maken hebben met de opleiding. Dit leidt tot de volgende aanbeveling:

Reflecteer als opleiding op het eigen aandeel in het vraagstuk van langstuderenden, door te onderzoeken in hoeverre de studieachterstand van studenten kan worden veroorzaakt door gebrek aan kwaliteit van de opleiding: de kwaliteit van de organisatie, de opbouw van het curriculum en het pedagogisch-didactisch repertoire van docenten van de opleiding.

Het verbeteren van het studiesucces van studenten vergt een goed doordachte integrale aanpak waarbij diverse maatregelen in samenhang worden ingezet. In het adviesrapport Grip op Studiesucces (Klatte et al., 2019) worden diverse maatregelen genoemd die bijdragen aan het verhogen van studiesucces. Het belang van het nemen van samenhangende maatregelen wordt eveneens genoemd in het rapport over studentsucces in HEO van de Vereniging Hogescholen: "Het blijkt namelijk dat het niet

behalen van betere rendementen in de afgelopen jaren te wijten is aan het gebrek aan een integrale aanpak” (2021, p. 8).

Cohen-Schotanus et al. (2019) geven de volgende definitie van succesvolle opleidingen: “Opleidingen zijn succesvol als ze de ontwikkeling van hun studenten bevorderen en de studie zodanig inrichten dat de student de leerdoelen kan behalen in de tijd die daarvoor staat” (p. 12). Bij een succesvolle opleiding is er onder andere sprake van een doordacht en uitgelijnd curriculum (*constructive alignment*) op basis van een gedeelde visie op leren en onderwijs, waaronder toetsing en didactiek. Tevens is er in het dagelijkse onderwijs sprake van hoge verwachtingen van studenten en grote betrokkenheid van en ondersteuning door docenten bij hun leerproces.

Nawoord

In april 2019 is aan mij de aanvraag 'Inclusieve aanpak bij afstuderen' voor een Comenius Senior Fellow toegekend, op het thema studentenwelzijn. Een waardevolle kans voor De Afstudeerzaak, de omgeving waarin sinds 2018 het inclusieve afstuderen samenkomt. Langer studerende studenten worden begeleid door re-integrerende medewerkers met de veronderstelling dat er bij beide groepen herkenbare ervaringen zijn op het gebied van in beweging komen en blijven. Dit versterkt verbinding waardoor herstel naar werk of afronding van studie ontstaat. Onderdeel van de Comenius aanvraag is een monitor- en evaluatieonderzoek waar deze veronderstelling wordt onderzocht.

In november 2020 is het onderzoek gestart bij het Kenniscentrum Talentontwikkeling (KCTO) van Hogeschool Rotterdam. Ik wil directeur dr. Frans Spiering bedanken voor de mogelijkheid om het onderzoek bij het KCTO te laten plaatsvinden. Lector dr. Ellen Klatter wil ik bedanken voor het begeleiden van het onderzoek en het tegenlezen. In het bijzonder gaat mijn dank uit naar docent-onderzoeker Cora Veenman-Verhoeff voor de uitvoering van het onderzoek en de verslaglegging. Je hebt dit op een authentieke en degelijke manier gedaan, zonder je van de wijs te laten brengen door de spontane ideeën die nog wel eens je kant op kwamen vanuit De Afstudeerzaak.

De Afstudeerzaak kan niet functioneren zonder de passie en aandacht van het vaste kernteam. Elbert, Manon, Marjolein en Willeke, dank voor jullie onaflatende inzet, oprechte interesse en betrokkenheid bij de langer studerende studenten en de re-integrerende medewerkers.

Het is duidelijk geworden dat de combinatie van steun en structuur werkt. Aandacht voor persoonlijk welzijn en tijd nemen voor goede begeleiding zijn de belangrijkste succesfactoren. Uit de resultaten van het onderzoek lijkt naar voren te komen dat de beoogde ervaringen rondom herstel bij re-integrerende medewerkers niet automatisch voor een versterkende dimensie zorgt. Dit vraagt in de toekomst om intensiever te reflecteren op de ervaringen om zo deskundigheid te bevorderen in de begeleiding. Wel komt naar voren dat het belangrijk is dat een student echt in verbinding komt en blijft met zijn studie. Dat betekent iets voor de inzet en het gedrag van de student zelf. Maar het betekent ook iets voor de mensgerichte leeromgeving die wij inrichten voor de student en de begeleiding die wij bieden. Laten we met elkaar continue het gesprek blijven voeren en elkaar scherp houden over passende leeromgevingen en goede begeleiding. Daarbij mogen we – als het nodig is – best durven afwijken van hoe we het altijd hebben gedaan.

Astrid C.M. Smit-Hoogendam MSc
November 2021

Literatuur

Cohen-Schotanus, J., Visser, K., Jansen, E. & Bax, A. (2019). *Studiesucces door onderwijskwaliteit*. Boom Uitgevers.

Hogeschool Rotterdam. (2021). *Jaarverslag Gezondheid en vitaliteit 2020*.

Klatter, E., Visser, K., Theeuwes, S., Wassenaar, T. & Van Veen, T. (2019). *Grip op Studiesucces. Adviesrapport Studiesucces*. Hogeschool Rotterdam.

Poulussen, M., Roseval, W., Schouten, M. & Spierings, F. (2019). *Redenen van uitval bij studenten IVL en ISO in de hoofdfase. Een kwalitatieve analyse*. Hogeschool Rotterdam.

Smit-Hoogendam, A.C.M. (2019). *Aanvraag Comeniusbeurs Senior Fellow*.

Vereniging Hogescholen . (2021). *Studentsucces. Verdiepingsdocument bij verkenningsrapport 'HEO met regie naar verantwoordelijkheid'*. Geraadpleegd op 30 september 2021, van https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/001/249/original/Verdiepingsdocument_-_Studentsucces.pdf?1630071689

Bijlage I Interviewvragen

Interviewvragen begeleiders (vaste en re-integrerende begeleiders)

Deelvragen	Interviewvragen
Welke werkzaamheden voeren de begeleiders uit en waarom? Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan het hun afstudeerprogramma?	De blauwe tekst zijn de extra vragen die alleen gesteld werden aan de re-integrerende begeleiders ○ Welke activiteiten voer je uit bij De Afstudeerzaak? ○ Hoe verlopen de begeleidingstrajecten met de studenten? • Hanteer je daarbij een bepaalde volgorde van handelen? • Welke volgorde, welke stappen? • Vanwaar deze volgorde? • Hoe zou je de verschillende stappen die je neemt in een begeleidingstraject willen typeren? ○ Wat zijn de doelen van waaruit je in dit project werkt? ○ Wat is de achterliggende visie van het project? ○ Op welke manier ga je met een student in gesprek? ○ Wat zijn voor jou persoonlijke de belangrijke uitgangspunten en doelen bij het activeren van de studenten? ▪ Hoe komt dat tot uiting in het contact met de student? ○ Hoe ben je getraind om de begeleiding uit te voeren? ▪ Voel je je voldoende toegerust/ getraind om de begeleiding uit te voeren? ▪ Kun je dat verder toelichten? ○ Zet je bij de begeleiding van de student je ervaringsdeskundigheid in? ▪ Wanneer / waarom wel en niet? ▪ Kun je dit toelichten?
Wat zien de begeleiders als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?	• Wat zie je als succesfactoren bij het begeleiden van studenten binnen het project De Afstudeerzaak? ○ Kun je dit verder toelichten? ○ Speelt het inzetten van je eigen ervaringsdeskundigheid daarbij een rol? Op welke manier? • Wat zie je als belemmerende factoren bij het begeleiden van studenten binnen het project De Afstudeerzaak? ○ Kun je dit verder toelichten?

Interviewvragen studenten

Deelvragen	Interviewvragen
Op welke manier trachten begeleiders studenten te activeren tot deelname aan het hun afstudeerprogramma?	• Wat heb je gehoord over de uitgangspunten en doelen van De Afstudeerzaak? • Op welke manier is de begeleider met jou in gesprek gegaan? ◦ Hoe heb je dat ervaren? • Zette de begeleider in de gesprekken met jou zijn/ haar ervaringsdeskundigheid in? ◦ Wanneer en op welke manier? ◦ Hoe heb je dat ervaren? • Heeft het contact met de begeleider jou geholpen om weer contact op te nemen met je opleiding? ◦ Op welke manier wel/niet?
Wat zien studenten als succesfactoren en belemmerende factoren bij de begeleiding?	• Wat zie je als succesfactoren bij deze vorm van begeleiding? ◦ Kun je dit verder toelichten? ◦ Speelt het inzetten van de eigen ervaringsdeskundigheid van de begeleider daarbij een rol? ▪ Op welke manier? • Wat zie je als belemmerende factoren bij deze vorm van begeleiding? ◦ Kun je dit verder toelichten? • Hoe vond je het dat je werd begeleid door iemand van buiten de opleiding? • Heb je nog tips voor de begeleiding van studenten binnen De Afstudeerzaak? • Heb je voor je opleiding nog tips voor de begeleiding van studenten die zijn vastgelopen in hun studie?

Bijlage II Ervaringen en adviezen van studenten

In deze bijlage wordt eerst een samenvatting gegeven van ervaringen van studenten met betrekking tot hun studie en daarna een samenvatting van adviezen voor hun opleiding. Zowel de ervaringen als de adviezen worden geïllustreerd met enkele citaten uit de interviews.

Ervaringen van studenten met betrekking tot hun studievertraging

De ervaringen die door studenten zijn genoemd hebben deels te maken met factoren die met de opleiding te maken hebben en deels met persoonlijke eigenschappen en/of omstandigheden.

Samengevat gaat het om het volgende:

Ervaringen met **de opleiding** die volgens studenten hebben bijgedragen aan studievertraging:

- Missen van de juiste informatie (het juiste examenprogramma, welke handleiding, welke docent)
- Geen of trage beantwoording van mails van studenten door docenten
- Missen van initiatief van docenten in het zoeken van contact met de student
- Missen van een vaste coach/ vast aanspreekpunt binnen de opleiding
- Missen van stimulerende feedback door begeleiders
- Missen van betrokkenheid met en interesse van de begeleiders voor de student

Persoonlijke factoren/omstandigheden die volgens studenten hebben bijgedragen aan studievertraging

- Niet proactief zijn in het zelf leggen van contact met de opleiding
- Bang zijn voor het (voor)oordeel van de docent, een drempel voelen om contact op te nemen
- Niet zichzelf kunnen motiveren om te studeren
- Studiediscipline kwijt zijn
- Informatie missen door het niet meer bijhouden van hogeschoolmail
- Te weinig tijd/ energie hebben om naast werk en/of gezinsomstandigheden te studeren
- Onzekerheid ervaren over het eigen kunnen, soms faalangst voelen

“Voor mij was onduidelijk welk examenprogramma ik moest doen, want er waren dingen omgegooid. Dat is denk ik wat ik heel erg miste op dat moment, of in de afgelopen jaren, een stukje contact vanuit school naar mij toe. Het was altijd eenrichtingverkeer vanuit mij naar de school toe: mailtje, vraagje, wel beantwoord, niet beantwoord. Vanaf jaar drie kan ik mij niet herinneren dat ik een mailtje heb gehad van een

studieloopbaancoach of van een begeleidend docent. Ik ben na halverwege mijn studie on en off bij de opleiding betrokken geweest. Maar ik denk misschien zelfs twee jaar gewoon helemaal niet. In die tijd heb ik bijvoorbeeld helemaal niks vanuit de hogeschool gehoord. Het was lastig om contact met de juiste docenten te krijgen en overzicht van wat ik nog moet doen. Dus het was veel uitzoekwerk waar tegenaan liep. Je weet niet waar je moet zijn in de opleiding en je kan het nergens lezen.” (student)

“Ik schrik me een beetje af van de docent. Dat ze streng zijn. Dat ze je zien als lui of dat je laks bent. Iemand die mij een beetje motiveerde, een beetje pushte, dat had ik wel een beetje nodig inderdaad. Want in Coronatijd had ik eigenlijk niemand om echt mee te praten of mijn hart te luchten. Het was eigenlijk elke dag hetzelfde sleur. Thuis met werken, huishouden en boodschappen. Dus ik ging niet echt aan mijn schoolwerk zitten en niemand die ook echt achter mij aanzat. Ik moest echt vanuit mijzelf doen, maar in de avond – ik denk er eigenlijk wel elke dag aan in de avond- op een gegeven moment wil ik dan die laptop pakken, maar dan heb ik hem wel heel vaak gepakt, dan lees ik, maar ik kan me niet concentreren. Mijn lichaam is moe, mijn hoofd is moe. Ik kon niks. Ik heb natuurlijk nog een ander leven, natuurlijk, ik ben moeder en dan moet je ook nog je vaste lasten betalen, je moet gaan werken ook. Dus er komen andere dingen bij kijken dus dan voorheen eigenlijk. Natuurlijk moet ik zelf er ook achteraan, maar op een of andere manier doe ik dat gewoon niet.” (student)

“Ik had al contact gezocht met mijn opleiding, alleen dat liep dus niet zo makkelijk. Ik kreeg heel slecht antwoord of het duurde heel lang. Uiteindelijk heb ik zelf gebeld met de afdeling, met mijn opleiding en dan weer via anderen een bepaalde druk proberen uit te oefenen dat er wel antwoord op mijn mailtjes moesten komen. De bal lag altijd uiteindelijk bij mezelf, maar in die jaren tussen het einde van mijn studie en dat ik weer ging afstuderen, daar heb ik nul contact vanuit de opleiding ervaren. De bal ligt uiteindelijk bij de student, die moet het doen. Maar ik vind het ergens ook wel kwalijk dat een opleiding het gewoon loslaat, als het ware. Bij mij was het drie jaar later. Dan is die drempel een muur geworden.

Het was pure onzekerheid over mijn eigen kunnen. En die onzekerheid wordt op een gegeven moment zo groot dat je het niet eens wilt opsturen naar je docent om het te laten nakijken. Een soort faalangstachtig iets. Nu heb ik een begeleider die goede feedback geeft en aanmoediging: "Je doet het goed, hè? Hou vol, ga zo door en dan komt het helemaal goed".
(student)

"Ik was heel lang niet naar school geweest, had weer behoefte aan schoolleven. Ik was de discipline kwijt, vond het lastig om de draad weer op te pakken na zoveel jaar. Je hebt geen vertrouwen meer in jezelf en in eigen kunnen." (student)

"Ik liep vast bij schrijven van de scriptie, kon inhoud niet goed op schrift zetten. Als je een langstudeerder bent, heb je studieloopbaan coaching natuurlijk allang afgesloten en dan is het enige wat je nog hebt, is die scriptie. En dan is het heel moeilijk om je daartoe te zetten. Je hebt ook nog eens in je privé-omgeving met werk en dergelijke. Want je moet best wel wat doorzettingsvermogen hebben op het moment dat je met alles klaar bent en alleen die scriptie nog hebt. En je komt natuurlijk praktisch niet op school, dus je zit in een heel ander ritme." (student)

"Ik weet niet hoe ik dat moet afronden allemaal. Ik moet alleen de scriptie nog doen. Ik heb een afstudeerbegeleider bij de opleiding gehad, maar na zomervakantie 2020 heb ik geen contact meer gehad, toen heb ik de studie laten liggen. Ik weet niet hoe het af te ronden en twijfel over of het wel goed genoeg was. Toen ik jong was heb ik faalangst gehad. Het is voor mij ook moeilijk om contact te zoeken, dat is niet mijn ding. Dan is het fijner als iemand mij opzoekt. De begeleider van de opleiding zei tegen mij: "We werken allemaal thuis, het is allemaal moeilijk en je dealt er maar mee." Maar ik kon niks thuis want ik heb een dochtertje dat heel veel aandacht nodig heeft. Dat vond ik wel lastig, om dan te horen te krijgen dat iedereen in hetzelfde schuitje zat, je gewoon lekker door moest gaan. Mijn begeleider heeft zelf ook kinderen, maar dan gewoon ouder. Dat is niet te vergelijken met een kind van vier met gezondheidsproblemen. Dat vond ik niet leuk om te horen. Ze hebben ook niet echt meer contact gezocht. Ik had eigenlijk ook alleen tijd voor mijn scriptie vanaf laten we maar zeggen tien uur 's avonds. Dat was lastig. Vooral een beetje meer interesse tonen met niet alleen via de mail contact zoeken maar ook

gewoon bellen. Want soms lees ik mijn mail gewoon niet, of heel lang niet, van school. Ik zat ook niet zo vaak op de hogeschoolsite.” (student)

“Ik heb namelijk twee keer een scriptie moeten schrijven en heb het twee keer niet gehaald, ben nu bezig met het derde scriptieonderwerp. Ik had totaal niet het gevoel dat ik begeleid werd of dat ik de feedback kreeg die ik moest hebben of dat er een bepaalde structuur was. En bij de opleiding was het vaak, dan stuur je iets in en dan duurt het wat langer. Dan krijg je feedback, maar daar heb je niet zo veel aan. Dan vraag ik: kan dat uitgelegd worden? En dan krijg je ook een heel apart of vreemd antwoord. Die feedback hielp mij niet verder.” (student)

“In januari heb ik mijn scriptie alsnog in drie maanden afgerond. Dus ik was rond april klaar. Ja, dat verbaasde mij ook, ja. Maar dat komt puur door de begeleiding hoor.

Waar ik voor mezelf achter was gekomen, is dat ik een beetje te veel werd vrijgelaten. En daardoor voelde ik me ook gewoon vrij. En toen dacht ik ja, het komt wel, dat afstuderen. Want ik had geen openstaande vakken staan, niks. Het was puur mijn scriptie alleen. En het zou super zonde zijn om dat niet af te ronden, natuurlijk. En ik heb eerder geprobeerd mijn opleiding af te ronden. Ik heb twee keer eerder een begeleider aangewezen gekregen. Maar die begeleiding vond ik niet goed. Ze lieten niets van zich horen of ze namen zelf geen contact met mij op. Waardoor ik het ook een paar jaar had laten liggen, omdat ik gedemotiveerd was geraakt natuurlijk ook. Want ik ben zo iemand, die graag onder druk werkt en ik moet een stok achter de deur hebben van: die datum moet je dat inleveren.

Veel doe je natuurlijk zelf op het hbo. Dat moet je natuurlijk ook allemaal zelf doen. Het ligt ook aan jezelf. Je moet ook zelf afstuderen. Maar het is, als ik het vergelijk met de begeleiding die ik afgelopen keer heb gehad, nu een megaverschil. Maar ook misschien omdat de begeleiding die ik nu van de opleiding heb gehad ook wel wat meer aandacht steekt in de personen die die begeleiding nodig hebben. Ik heb gelijk aangegeven: ik wil het nu goed aanpakken. Ik wil ook gewoon elke week een stuk inleveren, want anders gaat het mij niet lukken. Dat weet ik al van mezelf. Dus dat was wel fijn, dat ik die druk voor mezelf kon leggen. Pak me maar streng aan. Je moet voor jezelf ook weten wat je nodig hebt om te kunnen afstuderen.

Zo bizar, dat ik zolang gewacht heb om vervolgens zo snel klaar te zijn, dat

ik het zelfs nu mis. Ja, en ik vond het ook gewoon leuk om na zoveel jaar weer terug te keren naar school. En je hebt je eigen ervaring in de praktijk opgedaan, dus je weet nu wat makkelijker waar je het over hebt. Je snapt het ook gewoon veel beter wat gevraagd wordt. En door de begeleiding die ik kreeg van mijn scriptiebegeleidster wist ik ook wat van mij gevraagd werd, wat in een scriptie verwacht wordt. Ik was er zo ingerold en ik vond het zelfs leuk om te doen en mijn stukken waren gewoon goed. En daardoor ging het balletje sneller rollen en toen vond ik het gewoon leuk om naar het volgende hoofdstuk steeds te kijken en verder te gaan. Dus dat was wel fijn.” (student)

Adviezen van studenten voor hun opleiding

De adviezen die door studenten zijn genoemd hebben te maken met monitoring, het aanbieden van steun en structuur. Samengevat gaat het om het volgende:

Monitoring

- Sneller contact opnemen met student bij een studieachterstand
- Monitoren van aanwezigheid/ studievoortgang van studenten zodat er sneller achterstandesignaleerd kan worden
- Vasthoudend het initiatief nemen in het leggen van contact met de student

Steun

- Nagaan wat studenten nodig hebben om hun studie te vervolgen, rekening houdend met hun privé-situatie en persoonlijke eigenschappen
- Aanmoediging geven en goede inhoudelijke en ook positieve feedback
- Interesse tonen en betrokkenheid zijn bij het wel en wee van de student

Structuur

- Structuur, regelmaat en faciliteiten/ programma bieden aan de studenten
- Duidelijkheid bieden in welke programmaonderdelen de student nog moet volgen/afmaken, en bespreken met de student hoe dit aan te pakken
- Afspraken maken over opdrachten en deadlines
- Faciliteren van contact met medestudenten

“Ik denk dat ze er veel vroeger bij moeten zijn. Wanneer een student even weg is van de opleiding, kijken naar zijn of haar cijferlijst, of er een aantal niet gemaakte toetsen zijn. Dus ik denk eerder erop zitten.

Want ik kan me goed herinneren dat ik in de zomervakantie dacht van, oké, ik ben nu goed uitgerust, dit schooljaar gaan we het doen. En toen moest ik alles uitzoeken en dan loop je weer helemaal vast. Als op dat moment school er dan is en die zegt: “Dit is wat jij allemaal nog moet doen. Dat kan jij op die en die en die momenten doen bij die docent” – dat neemt al zo’n druk weg, dat het de drempel verlaagt. Dus ik denk dat ze daar strakker kunnen monitoren. Ik denk dat het de

docenten zelf moeten zijn die moeten constateren van, ik heb student A al een tijdje niet meer in de les gezien, ik heb student A heel het blok, heel mijn vak en heb van hem geen enkele toets nagekeken. Hoe zit dat? En dat die bijvoorbeeld een seintje geeft de modulehouder en dat alle modulehouders vervolgens een bepaalde terugkoppeling doen naar een andere persoon of personen die vervolgens een overzicht bijhoudt van deze studenten. Het moet echt beginnen bij de docenten die daar een wat actievere houding in moeten nemen.” (student)

“Ik persoonlijk zou het fijn vinden als de docent zelf ook contact met je opneemt: “Hé, ik heb niks meer van je gehoord, lukt het wel?” Dat ze je niet afschrikken. Maar ik zou het fijn vinden als de docent ook nauwgezet achter je broek aan zit. Dat klinkt misschien kinderachtig, maar ik heb het idee dat dat wel helpt bij de studenten. Dat ze dan zeggen: “Ja, je moet dit nu af hebben”. Net alsof je weer gewoon in de eerste tot en met het vierde jaar les hebt: “Dit is je huiswerk nu en volgende week wil ik een presentatie van jullie.” Zo iets. En dat mis ik wel een beetje, eigenlijk. Het is nu aan jezelf of je het af wilt maken of niet.” (student)

“De grootste tip die ik kan geven, is gewoon dat de langstudeerders ondersteuning nodig hebben. Ik had het heel prettig gevonden om eerder iets van mijn opleiding te horen. Dat is eigenlijk wat ik heb gemist. Een succesfactor is voor mij als je er vroeg bij bent. Want dat kan er gewoon voor zorgen dat de drempel niet zo groot wordt en dat mensen veel sneller gewoon door kunnen met hun leven. Je staat gewoon stil, dat is het wel. Ik vind dat daar veel intensiever op ingegrepen moet kunnen worden. Op zijn minst dat er eens in de zoveel tijd een mailtje uit gaat van: “Hé, hoe staat het ervoor? Waarom horen we niks van je? Of kunnen we je ergens mee helpen? Kunnen we iets voor je betekenen?” Noem maar op. Dat ze coaching aanbieden. Kijk, als ik zelf contact moet gaan zoeken met studenten, had ik het niet gedaan. Maar als je naar school zou moeten komen omdat er gewoon bepaalde bijeenkomsten zijn om langstudeerders weer te ondersteunen, en in groepen bijvoorbeeld aan dingen te werken, dat je dan in contact komt met bepaalde studenten, wellicht had dat wel geholpen. En een goede begeleider van de opleiding die zelfvertrouwen stimuleert door goede, positieve feedback te geven.” (student)

“Bijhouden hoe het met studenten gaat en regelmatig contact zoeken met student om de studievoortgang te bespreken, laat dat niet over aan de student. Stel deadlines en maak afspraken, een beetje druk zet studenten aan om in actie te komen.” (student)

“Een begeleider die je aanspreekt, een vast lesmoment in de week, zodat niet alles wat grip geeft wegvalt, bijvoorbeeld structuur bieden en een spreekuur. Dus de regelmaat en een plek waar je kan schrijven op school zodat je even uit je wereld wordt getrokken en gedwongen wordt om wat te gaan doen. Ik denk dat dat wel goed zal zijn.” (student)

“Ik vind dat dat de opleiding zelf ook wel een belletje kan plegen met mij om te kijken hoe het gaat. Dat zou mij wel echt geholpen hebben als dat was gebeurd.

Een beetje contact: “Wat zijn de opties? Wat we kunnen doen om het af te ronden?” Want ik weet het zelf ook niet meer nu, heb behoefte aan feedback op de inhoud.

In plaats van dat je het iemand die heel lang studeert het maar zelf allemaal laten uitzoeken, kan de school gewoon ook contact opnemen. Want de meeste mensen die lang studeren, er is toch wat mee denk ik dan. Het zal bij heel veel mensen zijn dat er wel iets privé speelt.” (student)

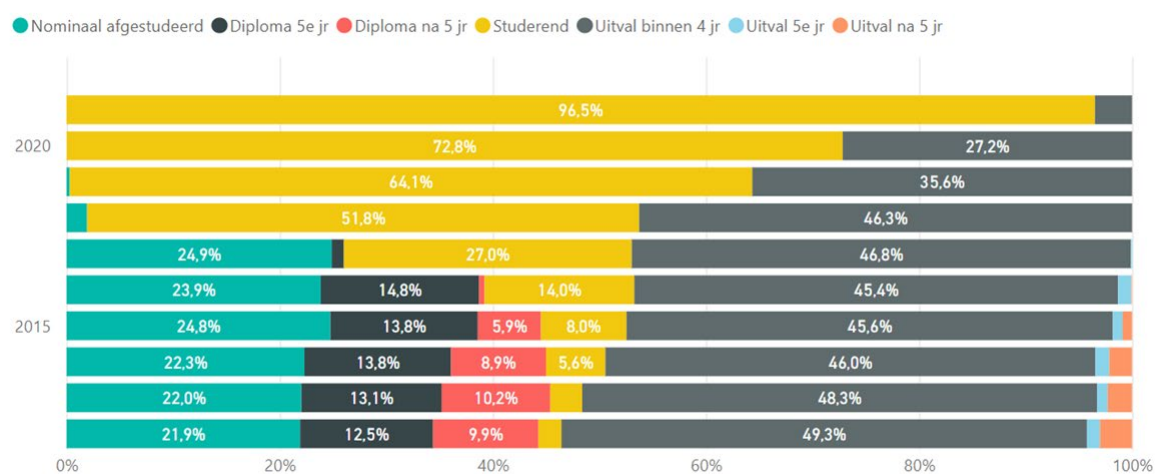
“Meer naar de student luisteren. Een student moet natuurlijk zelf actief zijn, maar dat wordt dan ook verwacht van de begeleider. En echt feedback geven waar de student iets mee kan.” (student)

“Eerder in het systeem kijken wie zolang aan het afstuderen is natuurlijk. En verder kijken en luisteren naar de student, wat ze nodig hebben. Want het zou zonde zijn als je niet je opleiding kan afronden doordat je niet juist begeleid wordt.

Contact opnemen met de student en vragen “Wat heb je nodig of waarmee kunnen we je helpen of wat is de reden waarom je niet afstudeert? Of kunnen we je ergens bij helpen om het makkelijker voor je te maken? Of zijn er nog persoonlijke dingen die spelen waarmee we rekening kunnen houden?” Dus meer interesse in de student zelf tonen.” (student)

Bijlage III Overzicht studierendement bacheloropleidingen HR

Rendementen P-cohorten Hogeschool Rotterdam (alle bacheloropleidingen: voltijd, deeltijd en dual)

Bron: Hogeschool Rotterdam, Management Informatiesysteem AIC-Informatievoorziening, 26 november 2021

Kenniscentrum Talentontwikkeling
Museumpark 40
3015 CX Rotterdam

Telefoon: 010 – 794 7011
E-mail: KenniscentrumTalentontwikkeling@hr.nl
Website: www.hr.nl/Talentontwikkeling

Volg ons op Twitter: [@KenniscentrumTO](https://twitter.com/KenniscentrumTO)
Connect op LinkedIn: [Kenniscentrum Talentontwikkeling](https://www.linkedin.com/company/kenniscentrum-talentontwikkeling)